

DOMOLJUB

Izidaja vsotk četrtrek. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 3 K 60 vin., za Ameriko in druge tuje države 4 K 60 vin.) — Posamezne številke se prodajo po 10 vin.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisal in dopisal se pošiljajo: Uredništvo Domoljuba*, Ljubljana, Kopitarjeve ulice št. 2. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvo „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeve ulice št. 2.

Štev. 42.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1908.

Leto XXI.

Le vkup, le vkup!

Pogosto slišiš, da ti tarna kmet nad sosedí in sovaščani, češ, da niso za nobeno skupno in vzajemno delo. Zato pa tudi sam nima nobenega veselja do gospodarskega napredka. Veliko skupnih pašnikov se je zato razdrlo in razdelilo, ker nekateri niso hoteli popravljati, izboljševati; nasprotno so pa les sekali zase tudi za prodaj. Koliko škode napravijo tisti, kateri posamezno gojzdne, pašne in travniške parcele prodajajo izven svoje domače vasi. Tujec, ki kupi svet, odkupi na primer pašo, pogojzdi in s tem za vedno zniža živinorejsko moč dotičnemu kraju.

Nekje mora biti tukaj pomanjkljivost v postavah. Pokazati jo hočemo, da se bo videlo, kje je treba nastavitv za boljše razmere. Naše postavbe se drže načela: Kdor rabi svojo pravico, nikomur ne škoduje. Postavbe varujejo vsakega, kdor izvršuje kako svojo pravico, če tudi s tem drugim škoduje, in če tudi samemu sebi nič ne koristi. Iz same nagaživosti sme kdo rabiti kako svojo pravico in s tem drugim delati težave, sitnosti in celo škodo. To načelo je liberalno; izkuhali so ga liberalci in zagovarjali, pa izvršujejo ga tudi liberalci. Če hočeš poznati liberalce po kmetih, poglej, kdo je tisti, kateri misli samo nase, pa jih boš imel brž skupaj. Že zavoljo tega je popolnoma nemogoče, da bi naš kmet liberalcem kedaj zaupal; zato je pa tudi zastoj vsa vada, ki jo nastavlja po Notranjskem in v Belikrajini, da bi ga vieli.

Naše krščansko načelo pa pravi tako-le: Nobene takoimenovane pravice ne smeš rabiti, če s tem drugim škoduješ; nobena reč ni tako tvoja, da bi smel ž njo tudi na škodo svojim sosedom, svojim soobčanom, svojemu stanu delati po svoji volji. Več kot posamnik je stan, je celota.

Zlasti za kmeta je to načelo silno važno. Kmečki stan je nemogoč in mora propasti, če ga ne uveljavimo. Na Nemškem se je v tem oziru že storil prvi korak. Novo državljansko pravo določa v § 226. tako-le: »Nedopustno je izvrševati kako pravico, če more imeti to le namen drugemu škodovati.« Treba je pa iti še dalje in zlasti za kmečki stan za posamezno siučaje urediti postavbe tako, da ne bo mogoče na škodo stanu posamnikom delati po svoji volji. Prostost je dobra; ko pa prestopi svoje meje, je samopašna in pogubna. Last je sveta, toda še svetelješe so pravice, ki jih ima cel stan, vsa družba.

Za splošno korist, za pota ali železnice, se ne more nihče ustavljati, da bi ne dal svojega sveta proti primerni odškodnini. Splošna korist gotovo tudi zahteva, da se ohrani kmečki stan. Zato bi se moralo tako urediti, da bi tudi pri razpolaganju z lastnim posestvom imela govoriti splošna korist. Vzemimo si za zgled gmajne in skupne planine, ki so za našo živinorejo toliko pomena! Po našem bi moralo biti postavno določeno, da se sme tak delež prodati samo sodeležnikom, ali vsaj njim bi moral biti v prvi vrsti na prodaj. Tudi z lesom je taka! Zanemarjen gospodar, ki nespametno seka, ne škoduje samo sebi in svoji družini, marveč celi okolici. Lesni trgovec, ki kupi posamno gojzdeno parcelo, se prav nič ne briga za drugo, nego za svoj dobiček. Izseka kolikor more, čeprav s tem odpre pot vetrovom in vodi ter oškoduje celo okolico.

Svoj čas je državni zbor sklenil postaviti o kmečkih stanovskih zadrugah, ki naj jo deželni zbori prikrojijo vsak za svoje razmere. Te stanovske zadruge v slovenskih deželah še niso uvedene; pravzaprav tudi ni mnogo škode, da niso. Po ti postavi bi se za cele okraje ustanovile take stanovske zadruge, ki bi si izvolile svoje odbore, kateri bi ne imeli niti toliko pravic,

kolikor jih imajo prostovoljno ustanovljene kmečke zveze. Ko bi se res hotelo organizovati kmečki stan, bi se morale marsikje še za manj, nego za eno občino ustanoviti zveze, ki bi se jim morala dati pravica, da v svojem okrožju skrbе, da nobeden tako ne gospodari, da bi drugim s tem delal škodo.

Velikrat smo že povedali v svojih člankih, da so vsi drugi stanovi tesnejše zvezani, kot kmet. Največji zgleđ v tem oziru je ameriška jeklena zveza. Fabrikantje, ki izdelujejo železo in jeklo, so združeni tako ozko, da majhen odbor prav vse odločuje, kje, koliko, kaj se bo delalo, kako, kam, po čem prodajalo. Ta zgleđ navajamo za to, ker je v ti zvezi združenega največ denarja, — po našem 7000 milijonov kron. Ljudje božji, pomislite: gospodarstvo, ki je v njem vloženih sedemstisoč milijonov kron, gre po enem tiru, vzajemno, skupno. Pri nas pa par bajtarjev in kmetičev ne moreš spraviti skupaj, čisto niti v najohlapnejšo zvezo ne.

Naš list in naša stranka podpirata na vso moč zadružništvo, predvsem iz tega namena, da bi se kmetje, pa tudi rokodelci drug drugega navadili in postali sposobni za čim dalje bolj skupno in vzajemno gospodarstvo. Kakor oči v glavi je treba našim kmetom zdaj, ko poslov tako primanjkuje, strojnih zadrug; treba jim je, da tam, kjer imajo vodne moči, te moči porabijo za razvetlavo in za gonilo raznih strojev; treba jim je pašnih zadrug in sploh zadrug v povzdigo živinoreje, vinarstva, sadjarstva, čebelarstva, domačih obrti. Kar imamo dozdej, je šele začetek. V denarnem oziru smo pač storili precej; a treba je iti venomer naprej. Seveda bi nam delal liberallec povsod rad zgago, a prekmalu se odkrije, kakšen je, in Kranjec moj mu osle kaže. Tista liberalna zveza, ki so jo ustanovili, da bi kje kakemu liberalnemu učitelju dali pri-

ložnost malo nagajati, je že tak odkrit spaček. Zadruga, ki hočejo res koristiti ljudstvu, so dobre, če je magari tudi kak liberallec zraven; zveze jim je treba, ker si brez nje same ne morejo pomagati. Zveza ima tak odbor, kakoršnega zvolijo zadruga pri občnem zboru; zato pa ni ne liberalna, ne klerikalna, marveč zadržana. Liberalci seveda tega nočejo priznati, ker se jim gre samo za stranko, in zato so si osnovali svojo zvezo, o kateri pravijo, da je liberalna. To se menda pravi, da je v njenih mlekarah samo liberalno mleko od liberalnih krav, da so samo liberalni groši v njenih posojilnicah, liberalni koštruni, mrjasci, biki in žrebci v njihovih živinorejskih zadrugah. To je vendar neumno kot noč. Tako zadržništvo, ki se od prvega začetka postavi na strankarska tla, ni vredno piškavega oreha. Naše delo je bilo in je še danes drugačno. V mnogih posojilnicah in zadrugah so izprva izvolili tudi par takozvanih političkih nasprotnikov. Ti so pa tekom časa sami odleteli, ker niso hoteli skupnega dela. Kako tudi, saj bi sicer nehali biti liberalci! V mlekarstvo so izvolile naše mlekarne tudi liberalce, a kaj to pomaga? V mlekarinah, kjer brez potrebe še danes gospodarijo liberalci, je ostalo pri starem; skoraj nobena ni pristopila k zvezi. Pojte se solit, jim porečemo, pa pojdemo skupno k skupnemu, vzajemnemu delu, ki nam bo mogoče le, če liberalce povsod, prav povsod potisnemo v kot, kamor spadajo.

Še nekaj o socialističnem „Napreju“.

»Naprej« je prišel — nazaj — v stanje zmedenosti. In če je enkrat zmeden, se pač lahko psihološko razlagajo posledice, ki so se pri njem res pokazale. — Namreč še nekaj o njegovi »Ljubezni do bližnjega«.

Vzrok njegovega zmedenega stanja se dá razložiti: Poročevalec sliši tako od daleč eno besedo, ki jo je neka oseba v razburjenosti pomotoma izgovorila. Iz besede napravi »dramo v enem dejanju« in jo pošlje »Napreju«. Ta jo priobči; in — o groza — javnost pa že ve, da je laž. Kaj ne, mučno stanje za uredništvo, ker javnost je zvedela, kakšne so »Naprejeve« informacije? Kako se rešiti iz zagate in se oprati — pa na lep način, brez preklica, ne da bi priznal laž. Ugibajo semintja, zavijajo, skušajo vso stvar zasukati, pa ne gre. Posledice te zmedenosti sta prinesli 6. in 7. številka »Napreja«. V 6. št. hinavsko zavijanje stvari in opravičevanje, v 7. št. obupna resignacija: ne maramo se ponižati, rašji vzdržujemo laž. To se da razbrati iz zadnjih dveh »Naprejevih« številk.

Ali ni to naravnost hinavsko zavijanje. V št. 5 piše »Naprej«: »sin najbolj katoliške družine na Planini, katere udje so vsi v Marijini družbi, prvi sin celo duhoven,« in ko ga napadeni mladenič pozivlja,

naj prekliče, pa mu flegmatično odgovori: »Čudimo se, kaj hoče ta mož.« Pod takim, z debelimi črkami tiskanim popisom — da bi ga ja vsak na prvi hip uganil — si more samo zavijajoče uredništvo »Napreja« misliti več oseb, — poročevalcu je seveda jasno. Smešno! Res pa poročevalec ne pozna mnogo geografije jeseniške občine.

In št. 6 vzdržuje laž: Potem, ko je dotična žena vpricho napadenega mladeniča izjavila, da on ni krivec, si upa »Naprej« še zapisati: »Resnica je ostala resnica.« No, pa če bi bil samo ta stavek, bi v naslednjih številki lahko dalje zavijal, češ, saj sem samo rekel, da je resnica resnica, nisem pa dolžil mladeniča, temveč sem si mislil nasprotno. — Toda besedi »povsem resnično« onemogočita vsako nadaljno zavijanje; žalostno, a vrinili sta se, nemara prehitro.

Povemo tudi, da bi bilo celo »Naprejevim« naročnikom gotovo ljubše, če bi bil naravnost preklical, kakor da se zdaj tako zvija. — In dopisnikovo ime? — Sram ga je in se skriva.

Političen pregled.

BOSNA IN HERCEGOVINA — HABS-BURŠKI.

Spričo velevažnega dogodka, ki se je, že dolgo prej napovedan, izvršil dne 5. t. m., je ponehalo vse zanimanje za tujo in domačo politiko. »Bosna je priklopljena avstro-ogrski monarhiji!« Ta glas je šel bliskoma z Dunaja po vseh deželah, vseh mestih, skozi vse časnike, med najširše občinstvo. Povsod je nastalo živahno gibanje, v Avstriji burno veselje, v prijateljskih nam državah odobravanje, drugod jeza, žalost, zavist. 4. oktobra je proglasil nenadoma knez Ferdinand Bolgarijo za neodvisno carstvo in sebe za kralja, en dan kasneje piše naš vladar ministrom pisma, v katerih jim naznanja, da je sklenil Bosno priklopiti monarhiji, 7. oktobra izide cesarjev oklic na prebivavstvo Bosne in Hercegovine, ki to potrjuje — in stvar je bila gotova. Bosna je naša. Vse silno razburjenje, vse grožnje, zlasti iz srbskega Belgrada sem, ne izpremene na tem dejstvu prav ničesar več. Cesarjev oklic, ki ga je poslal bosensko-hercegovskemu narodu, se glasi:

»Jaz, Franc Jožef I., cesar avstrijski, kralj češki itd., in apostolski kralj ogrski, prebivavcem Bosne in Hercegovine.

Ko so pred desetletji moje čete prekorabile mejo vaših dežela, sem vas zagotovil, da niso prišle kot sovražnik, temuč kot prijatelj s trdno voljo storiti konec zlu, na katerem je vaša domovina tako dolgo težko trpela. Ta beseda, dana v svečanem trenutku, se je pošteno izpolnila. Vedno se je moja vlada trudila potom mirne zakonodaje in marljivega dela deželi zagotoviti srečnejšo bodočnost. Na svoje največje veselje zamorem reči: Seme, ki se je položilo v brazde razoranega polja, je bogato obrodilo.«

Nato povdarja cesar, kako se je pod njegovo vlado zagotovila osebna varnost, povečala izobrazba, povzdignila trgovina, »Zaupam v vašo političko zrelost.« Cesar sporoča prebivavstvu, da bo deželi podelil ustavo, v to svrhu pa razširil svojo vrhovno oblast. Tem potom se bo za vedno uveljavila enakost vseh pred postavo, sodelovanje pri zakonodaji, varstvo jezika, naroda in vere.

Ko je prišel omenjeni oklic v Sarajvo, glavno mesto Bosne, je zavladovalo tam med Hrvati in naprednimi mohamedanci nepopisno veselje. Celo mesto je v zastavah, oklic je nabit na ulicah, kjer ga občinstvo bere in živahno pozdravlja, občinski svet je imel slavnostno sejo ter je poslal cesarju udanostno izjavo, mesto je bilo na ta važni dan krasno razsvetljeno.

Edini ljudje v Bosni, ki so bili silno pobiti ob tem dejanju našega cesarja, so bosenski Srbi. Do zadnjega trenutka so upali, da pridejo pod kraljevino Srbijo, kamor jih vedno vleče srce iz Avstrije, a ta odločni čin našega vladarja jim je prekrižal vse namere, prečrtal vse račune. Ker v Bosni niso smeli zborovati — vlada jim je javno zborovanje prepovedala, ker je vedela, da bodo zabavljali proti Avstriji — so se napotili v Budimpešto, kjer jih je pa zadela ista usoda. Sedaj kuhajo jezo natihem in pričakujejo oborožene pomoči od kralja Petra.

A kaj pomeni priklopljenje Bosne za Avstrijo in kaj za nas Slovence? — Veliko, zelo veliko. Avstrija je s tem onemogočila velikosrbsko zaroto, ki je hotela spraviti Bosno pod žezlo Petra, zarotniškega kralja srbskega, česar pa Avstrija nikakor ni mogla dovoliti, ker bi s tem bil vržen ves velikanski kapital, ki ga je porabila za povzdigo Bosne, v prazne blagajne kraljevine Srbije. Vrhu tega je naša država sedaj postala odločujoča velesila na balkanskem polotoku in bo imela pri vseh vprašanjih, ki se tičejo južnih dežel, veljavno besedo. — Tudi za nas Slovence je priklopitev Bosne le pridobitev. V bosenskem bratskem narodu bomo našli brate, ki nas bodo v boju proti tujcem, če ne dejansko, pa vsaj z ljubeznijo podpirali. Vrhu tega razmere v Bosni in Hercegovini še niso popolnoma urejene. Za sedaj ostane Bosna priklopljena celi državi, vrhovni njen upravitelj ostane kot dosedaj skupni finančni minister. Toda tako ne more dolgo ostati. Dr. Šusteršič, načelnik slovensko-hrvaškega kluba delegatov, ki se je sestavil ravno zaradi bosenskega vprašanja, je izjavil v delegacijah javno in odkrito, da bo tu treba temeljite izpremembe. Bosna in Hercegovina se ne priklopi niti avstrijski, niti ogrski polovici, temveč se morata združiti z deželami hrvaške krone. Na ta način bi bila v državi tri enakopravna ozemlja: avstrijsko, ogrsko in jugoslovansko. Če bi se ta edino pravični načrt tudi izvršil, bi to bilo za Slovence neizmerne koristi.

Obenem ko je Avstrija priklopila Bosno, se je odpovedala pravici imeti v novopazarskem sandžaku svoje posadke. To ni izguba za našo državo, ker nima Novipazar zanjo nobene važnosti.

TURČIJA.

Na Turškem vlada sedaj velika zmešnjava. Naenkrat sta zadelo to veliko moslimsko cesarstvo dva udarca: osamosvojitvev Bolgarije in priklopitev Bosne. Dasi je sultanova oblast nad Bolgarijo in Bosno bila le na papirju berolinske pogodbe, so zadnji politični dogodki vendar razburili Turčijo. Mladoturki, ki so sedaj na vladi, so v velikih zadregah. Pristaši prejšnje vlade jim očitajo, da so oni izzvali s svojimi novotarjami jezo Alahovo in da Bog zato sedaj kaznuje turško državo. Silijo jih na vojsko zoper Bolgarijo, toda mladoturki se tega boje, ker jih skrbi, da se ne bi staroturki medtem zopet polastili vlade. Zato zaradi Bolgarije najbrže ne bo vojske, še manj pa zaradi Bosne. Naš cesar je pisal sultanu jako miroljubno pismo, tudi v delegacijah se je govorilo nasproti Turčiji zelo prijazno, tako da ni verjetno, da bi prišlo do resnih nasprotij med našo in turško državo. Razen tega mora Turčija sedaj najbolj paziti na samosebe, da uredi notranje razprtije, ter nima želja, zapletati se v sitnosti še z drugimi državami.

SRBIJA.

Mnogo bolj od Turčije pa je bojovita Srbija. Ob tistem trenutku, ko je cesar proglasil Bosno za dedno deželo habsburške krone, se je pokazalo, da govorjenje o namenih, ki jih ima Srbija z Bosno in Hercegovino, niso le časnikarske domišljije. Ko so izvedeli v Belgradu o prikloplitvi Bosne, je takoj nastalo silno razburjenje. Velika množica je demonstrirala po ulicah, kričala: »Dol z Avstrijo!« — hišo, kjer prebiva avstro-ogrski poslanik, je moralo celo vojaštvo zastražiti. Zaratniki, ki so z vednostjo sedanjega srbskega kralja umorili prejšnjega vladarja, zahtevajo od Petra, naj stopi na čelo vojski in naj odkoraka v Bosno, sicer ga vržejo s prestola. Pa ne samo zaratniki. Misel na vojsko z Avstrijo, ki je Srbiji izpred nosa vzela Bosno, se vedno bolj razširja med ljudstvom. Bogati trgovci ponujajo državi denarja, mladeniči se oglašajo kot prostovoljci, pripravljajo se oborožene čete, ki bi imele vdreti v Bosno, se tam združiti z bosenski Srbi in začeti upor. Ubogi kralj Peter ne ve, kaj bi počel. Če začne vojsko, bo gotovo tepen, da bo pomnil; če je ne začne, je izpostavljen jezi nahujskanih svojih podložnikov in izgubi morda celo prestol. V teh stiskah se je začel napol pripravljati za vojsko. A Avstrija ga je takoj opozorila, da takih priprav ne more trpeti; srbska vlada je nato hitela dopovedati, da na vojsko niti ne misli. Vendar je prej poslala na Dunaj protest zoper priklopitev Bosne, ker se je s tem baje kršila berolinska pogodba. Toda Avstrija jo je odločno zavrnila, da se berolinska pogodba ni kršila, pa tudi če bi se bila, da to Srbije nič ne briga, ker je pogodba podpisana od vevlasti in ne od srbske državnice. Tudi vse druge večje vlasti so pisale Srbiji, naj se ne da zapeljati k vojni; najbolje jo je pa prepričala Avstrija sama, kako koristen je mir, ko je dala srbsko mejo v Bosni s svojimi izurjenim vojaštvom izvrstno zastražiti. —

DRUGE DRŽAVE O BOSNI.

Avstrija je postopala, ko je priklopila Bosno, v popolnem soglasju z obema drugima državama, ki sta v trozvezi, namreč z Nemčijo in Italijo, ki sta s tem dejanjem Avstrije popolnoma zadovoljni. Manj zadovoljna pa je Anglija. Angleški minister Grey je baje na nekem shodu jako odločno govoril proti Avstriji in zatrjeval, da Anglija ne more dovoljevati, da se kršijo mednarodne pogodbe (berolinska). — Francija je bolj mirna. Ona le zahteva, naj se prav kmalu skliče mednarodni državni shod, ki bo razpravljal o balkanskem vprašanju. Pri tem upa, da si prilisti Tunis, kakor si je Avstrija Bosno. Toda naša vlada zatrjuje, da se shoda ne more udeležiti, če države mislijo razpravljati tudi o bosenskem vprašanju; za nas je to gotova stvar, o kateri ni treba nobenih pogovorov več. — Rusija je izjavila, da priklopetiv Bosne nikakor ne bo povod za vojsko.

BOLGARIJA.

Ko je knez Ferdinand proglasil neodvisnost Bolgarije ter priklopil svoji državi Vzhodno Rumelijo, je velikansko veselje, ki je vsled tega zavladalo med bolgarskim narodom, motila edino misel, da utegne izbruhniti vojska s Turčijo. A to se najbrže ne bo zgodilo; na bolgarsko-turški meji je mir. Turčija se misli maščevati nad Bolgari v Makedoniji, mlado bolgarsko kraljevino pa pusti pri miru.

SKUPNI PRORAČUN

predložen delegacijama, izkazuje za 1909 406,840.098 K potrebščin, ki se razdele sledeče: **Zunanje ministristvo** 13 milijonov 666,584 K (400.037 kron več kot lani). **Armada** in sicer redna potrebščina 312,478.415 K (+ 14,046.762 K), izredna 12,366.730 K (— 1,011.999 K); skupna potrebščina 324,845.145 K (+ 13,034.763 K). **Mornarica**, redna potrebščina 58 milijonov 987.310 K (+ 5,464.200 K), izredna 4,450.550 K (+ 973.660 K), skupna potrebščina 63,437.860 kron (+ 6,437.860 K). **Skupno finančno ministristvo**, 4,554.918 K (+ 36.591 K). Izredne vojaške potrebščine za Bosno 8,047.00 K (+ 259 tisoč kron). Dohodki carine so proračunjeni na 159,938.100 K.

Izobrazbi.

Levstik in Stritar.

Kdor je hodil po Dolenjski, si je gotovo zapomnil dvoličnost ondotne zemlje. Ni do neba kipečih gora, kot na Gorenjskem, pač pa vidiš valovit svet, ki se razprostira pred tvojimi očmi v sinjo daljavo kot neizmerna morsk gladina. Holmi so pokriti s smrekovjem ali bukovjem in neka sanjava utrujenost se te polasti, če se oko ozre nanje v toplim poletnem vetru.

Ako pa začneš hoditi po tem svetu, boš skusil ne samo prijetnost zelenih holmov, dobil boš tudi ostrega kamenja, kakor nikjer drugod. Dobil boš trdovratno

skalovje, ki bi ga nikdar tukaj ne pričakoval. Tako je tudi dolenjsko ljudstvo; ta dvojnati značaj se kaže tudi pri Stritarju in Levstiku. V prvem se kaže oni otožnosanjavi značaj ljudstva, ki se trudi in peha, a ne upa boljših časov; predolgo je padal graščakov bič po njegovem hrbtu; pri Levstiku pa se kaže ona ostrabzadljivost, ki jo boš opazil po mnogih vaseh: občutijo jo zlasti potujoči študentje, ki se hočejo norčevati iz ljudi, a ti jim zasole tako krepke nazaj, da se mora utihniti.

Oba, Levstik in Stritar, sta rojena blizu Lašč, oba sta imela podobno pot, a Stritarju je bila sreča vedno mila, Levstika pa je vedno preganjala.

Oba sta bila kritika, a Levstik se je vrgel bolj na jezikovno stran, Stritar pa bolj na vsebino; Levstik je bil odločen, brezobziren; bodisi političnega, bodisi literarnega nasprotnika je vsekal do krvi, Stritar pa je nastopal kot olikan mož, v politične boje se ni nikdar vtikal, ampak z Dunaja mirno presojeval naše razmere.

Levstik je začel pri tem, kar ima v narodu svoje kali; kar ni bilo domače, je vse vrgel stran, Stritar pa je tuje zapadnoevropske misli zanesel med Slovence. Težko je reči, kateri je višjega pomena za Slovence, gotovo je pa, da je Levstik boljši pesnik, Stritar pa boljši učitelj, zato je imel tudi več uspeha.

• • •

Fran Levstik je bil rojen l. 1831 v Spodnjih Retjah blizu Lašč. Levstika, kot bistro glavico, so poslali v Ljubljano, kjer je bil v 2. šoli sprejet v Alojzijevišče. Ondi je bilo zelo živahno, kakor pripoveduje Stritar, ker Levstik je bil središče, okoli katerega se je vse vrtilo. Znal je že tedaj med vsemi najboljšo slovenščino, kar mu je pridobilo mnogo vpliva; že tedaj je ostro zabavljajl čez nerazumljive pesmi Koseskega. Matematika mu pa ni dobro šla; zaradi nje si tudi ni upal k maturi; kasneje je zložil pesmico, v kateri se norčuje iz računstva:

Stvari na svetu štiri so:
ki se mi gnuse premočno:
Algebra, stenica,
govno, stara Mica.

A že tedaj se je učil slovanskih jezikov, zlasti srbskega, zlagal pesmice in svest si te svoje duševne veljave, je stopal ponosno, zlasti ke dar je prišel domov na počitnice; v njem je videl svoj vzor tudi pet let mlajši Stritar, ki se je s spoštovanjem oziral na »retinskega gospoda«. Levstik se je pa tedaj družil le s fanti in dekleti, za gospodo ali za študente mu ni bilo mar. Poslušal je njih krepko govorico, pil ž njimi in popeval. Toda ker se je bal, da mature ne bo napravil z odliko, je bil tako svojeglaven, da je ni niti poizkusil. Rajši je šel na Moravsko v semenišče. Po enoletnem bivanju je izdal leta 1854 knjižico svojih pesmi v Ljubljani. Pa ta mu ni prinesla sreče. Zatožili so ga, da so njegove pesmi bogokletne, četudi so bile le vesele in poskočne. Oditil je moral iz semenišča in sprejel ga je v Retjah čebelar Ivan Oblak; tu je Levstik spravil pri njem svoje knjige, študiral narodno govo-

rico, potem pa sta možaka pri ulnjaku kako modro uganila. Levstik je zopet hodil s fanti, pokonci in ponosen, brigal se ni nič, da so mu v Ljubljani zaprli pesmi. Pekel je krompir, poslušal stare vraže in stare besede od beračev in od brezzobnih ženic, ob nedeljah pa je v krčmi z vaščani kako modro uganil. Tukaj sta se do dobra seznanila s Stritarjem, ki se je navadil od njega peči krompir, zraven pa dobil od izkušenega Levstika pravo podlago, kako se mora pisati za narod. Treba je bilo res Levstikove svojeglavosti, da so Slovenci popustili občudovanje Koseskega in Tomana in obrnili svoj pogled na Prešerna. Da je pri nas Prešeren dospel do svoje veljave, je zasluga Levstikova in Stritarjeva, ki sta se skupno navdušila za isti vzor. Odslej sta se pa ločila njuna pota. Stritar je odšel na Dunaj, Levstik pa za vzgojitelja k grofu Pacetu. Tukaj je posvetila v njegovo življenje prva ljubezen. Seveda kot grajski učitelj ni imel nobene upa, da bi jo popeljal na svoj dom. Zato bolj v šalah govori z njo, n. pr.:

Lepše stvari
na sveti ni,
nego Zidarjeve Tone oči.

V krasni pesmici »Dve utvi« se pozneje pesnik spominja na pretekle dneve:

Dve utvi sta prileteli
v jezero pod skalni grad.
Tam plavata družni po vodi,
veslata v kristalni hlad.

Premišljam iz okna dve utvi,
a v meni utriplje srce,
zamišljeno v dneve nekdanje
na lice usiplje solze.

Kmalu je končal svojo službo pri grofu, zopet je poiskal soseda Oblaka v Retjah in se zakopal v svoje knjige. Zatem pa pride za domačega učitelja k slovenskemu graščaku Miroslavu Vilharju. Marsikaka pesmica mu je tu ušla izpod prstov, a prvo njegovo opravilo je bilo jezikoslovje. Cegnariju je popravljajl njegove prestave, v tem času je tudi spisal »Napakle slovenskega pisanja«, vsled česar se je začel velik prepir med njim in »Novicami«, katere sta zastopala Bleiweis in Hicinger. S trdo odločnostjo je on priboril svojim nazorom zmago, da je treba slovensščino ustvariti na podlagi narodne govorice, da je treba vsakega slovstvenega sleparja brezobzirno razkrinkati pred ljudmi. Kakor je leta 1854 v svoji »Ježi na Parnas« zapodil iz hrama poezije Koseskega in Tomana, tako je zdaj ugnal Hicingerja in Bleiweisa, ki sta menila, da se slovenskih pesnikov ne sme hudo kritikovati. Odslej, od leta 1859, je pesništvo popustil in se vrgel v domače jezikovne in politične boje. Neusmiljeno je vsakemu povedal, kar je zaslužil, in si tako nakopal neštevilno sovražnikov. To je najbolj žalostna doba v njegovem življenju. Delal je kot živina, a živeti je moral kot pes. Povsod so ga odvrgli, stavili mu ovire, da ni mogel ničesar dovršiti. A vendar pravi:

A vendar glave ne uklanjam
ter vam ne bodem je nikdar.
In brez bojazni še oznanjam:
ti slepec si, a ti slepar.

Njegovo najvažnejše delo v tem času je bila »Slovnica« 1866, ki jo je spisal v nemškem jeziku. Strastno so jo napadali, a slednjič so vendar prodrli njegovi nazori.

Iz teh časniških bojev ga je dvignila ljubezen do Franje. Zopet se je posvetil pesništvu in zapel kito krasnih pesmi. Seveda je morala biti tudi ta ljubezen brezupna; kdo se bo brigal za fanta brez službe. Tri leta je nosil pesnik to ljubezen v srcu, tudi na Dunaju, kamor ga je poklical Stritar, je ni mogel pozabiti. Ko se mu tam gori druga vsiljuje, ji pravi:

Zastonj, zastonj! Ne veš, da tamkaj doli,
kjer z mrazom jug mejo deli,
cvete devica, katere jaz nikoli
do zadnjih ne pozabim dni?

Na Dunaju je urejeval list »Pavliha«, ki je pa kmalu propadel zaradi hudih zabavljic: Levstik ni nikomur prizanesel, ne nemškutarju, ne narodnjaku. A na Dunaju so spoznali njegovo pridnost. Zaslužil je precej denarja, ko je prestavljal zakone na slovenski jezik. Stritar ga je priporočil svojim prijateljem in ti so napeli vse kripplje, da je dobil stalno službo v ljubljanski knjižnici. A njegove peroti so bile strte. Ni bil več oni prešerni Levstik, kakor svoje dni. Z nikomur se ni več prepiral, ampak hodil je pridno v cerkev ter iskal tolažbe v molitvi. Zapel je še nekaj krasnih otročjih pesmic, drugega dela se pa ni hotel poprijeti, četudi so mu ponujali. Bil je večinoma v knjižnici ter prebiral knjige, ki naj bi bile primerne za dijake. Tako je preživel v miru večer svojega življenja. Leta 1887 je umrl spravljjen z Bogom in ljudmi.

(Dalje prih.)

LISTER.

Zadnji dnevi Jeruzalema.

(LUCIJ FLAV).

Zgodovinski roman. — Spisal J. Spillmann D. J

(Dalje.)

Benjamin pa je vzkliknil razžarjenih oči: »O dovolj sva stara! Ali se ne moreva kakor deček David boriti s kamenjem in fračo proti Rimljanom? Precej nama mora Giezi narediti fračo, in ves dan se bova urila metati kamenje na dvorišču.«

Anan pa potegne svojega sina v notranjo sobo in mu da poljub miru, kar že več let ni storil. Nato mu dé: »Ti vendarle nisi tak slabič, kakor sem se bal. Vendarle še tli v tebi iskra sovraštva proti kleti zalegi Rimljanov.«

»Da, oče, v poštenem boju se rad kosam z njimi in dam kri in življenje za svoj narod. Nočem pa se udeležiti tvojih skrivnih načrtov in nič ne maram imeti opravka

s tvojimi temnimi prijatelji, z roparskim glavarjem ben Gioro, z Galilejcem Menahemom in kakor jim je vsem ime.«

»Brez teh skrivnih potov in dobrih prijateljev pa ne bomo zmagali Rimljanov,« odvrne Anan in nagubanči čelo. »Ti bi moral bolj spoštovati svojega očeta in se prepustiti njegovemu vodstvu.«

»No, spoštovanje pred očetom je v naši družini že kajpak v navadi; ti mi daješ v tem krasen vzgled!« dé Eleazar.

»Molči! Saj veš, da imam »starega« zato zaprtega, ker nočem, da bi njegova blaznost koristila prokleti stranki Nazarencem, kajti on govori in blebeče take reči, ki bi jih Nazarenci lahko porabili kot dokaz za vstajenje svojega tesarja. Mi pa ne maramo tesarja za svojega odrešenika.«

»Prav imaš. Čudno se mi le zdi, da ta stranka še vedno živi in se vsak dan veča. Pa pustiva Nazarence! Ti si mi hotel reči še nekaj?«

»Da. Vedno mislim na tvojo srečo, čeprav ti tega ne zaslužiš. A jaz bi rad, da ravno ti osvobodiš Izrael in tako povzdigneš našo hišo v slavi in morebiti tudi v bogastvu. K temu bi ti pomagala hčerka rabija Sadoka. Po svojih ogledutih sem že izvedel, kam jo je odpeljal Rimljan s pomočjo Herodijancev.«

»Povej mi, in jaz si jo poiščem, če bi tudi bivala na zidovih rimskega kapitola! Kako sem danes v boju iskal mlečnozobega stotnika, da bi mu dal okusiti ostrino svojega meča! Pa mevža se ni upal v mojo bližino.«

»O jaz ti prav rad povem, ker bo to koristilo tudi naši vojski. Ona biva v herodijanski trdnjavi Masada, in ti veš, da leži v tamošnji orožarni cele kupe Agripovega orožja, polne oprave, ščiti, sulice, meči, vsega skupaj najmanj za 50.000 mož. To bi silno potrebovali v boju z Rimom.«

»Še danes odidem tjakaj. Z drznim napadom si osvojim Masado in svojo vesto in orožje za izraelski rod.«

»Le še par dni potrpljenja! Na stvar se je treba pripraviti. Poznam ključ, ki ti bo lažje odprl vrata Masade, kakor tvoj meč.«

»Več se zanesem na svoj meč, kakor na vsak drug ključ, če bi bil tudi iz zlata,« odvrne ponosito Eleazar.

»Če bi bil tvoj meč tako oster, kakor Golijatov, o katerem je pisano, da mu ni nobeden enak, bi ga vendar zaman skrhal nad zidovi Masade. Hitro moramo dobiti orožje, če hočemo, da nam bo koristilo. Zato prepusti vso skrb svojemu modremu očetu. Brez koristi je moč roke, če je ne vodi previdnost.«

Drugo jutro so klicarji sklicali ljudstvo na trg Ksist pred Agripovo palačo, kjer so se vršila vsa ljudska zborovanja. Stranka zmernih je zadnjič poskusila zadržati upor. Na prošnjo visokega zbora je bil Agripa pripravljen razložiti ljudstvu, kako strašna bi bila vojska z Rimom. Hoteli so za posredovanje poklicati sirskega poslanika, hoteli so izplačati 40 talentov zaostalega davka in skleniti s cesarjem mir.

Lesene galerije na Ksistu so bile nabito polne pisane množice; večina je bila

oboroženih, ki vsi pijani vsled uspehov prejšnjega dne niso nič mislili na mir. Vendar so v začetku precej mirno poslušali kraljev govor.

Agripa II. je obdan od svojih služabnikov stopil na ravno streho svoje palače. Njegova ženska ničemernost se je kazala v pozlačeni opravi, v gubah škrlatnega plašča, ki je bil spet z dragoceno zaponko na rami, in v nakodranih laseh, pomazanih z bliščočim oljem. Zraven njega je stala sestra, lena Berenika, pozdravljena s tisočnimi klici množice. Narod jo je hotel počastiti, ker je pred deželnim oskrbnikom prosila milosti za mesto.

Ko se nekoliko poležejo klici ljudstva, prične govoriti kralj. Obrača se do tistih, ki že uvidevajo, da bi bila nemogoča vojska z Rimom. Nato razlaga, kako se vsi narodi zemlje klanjajo močnemu Rimu, in zvsvoznostjo opiše moč in nepremagljivost rimskega cesarstva. Konča tako-le: »Usmilite se vsaj svojih žen in otrok, svojega glavnega mesta in svetišča. Prizanesite temu posvečenemu kraju! Rešite tempelj in njegove svete posode! Kajti tudi njim ne bodo prizanesli zmagovalci, ker so doslej za svoje prizanašanje do vas

uživali edinole vašo nehvaležnost. Najsve-tarše kličem na pričo in veličastne angelje božje, da sem doslej vse storil, kar bi vas moglo rešiti. Zdaj se odločite! Če hočete miru, bom posredoval za vas; če pa hočete vojske, ne zahtevajte od mene, da bi z vami vred pričakoval njenega neizogibnega konca.»

Ta govor je precej vplival na narod. Toda v tem hipu vzklikne Eleazar: »Ne bomo se borili proti Rimu, ampak proti Floru!«

»Toda ne morete se boriti proti cesarjevemu namestniku, ne da bi se borili proti Rimu,« odvrne kralj Agripa. »Vsaj dokler vam cesar ne pošlje drugega oskrbnika, morate biti pokorni Floru.«

Po teh Agripovih besedah se dvigne na trgu Ksistu velikanski krik naroda. Eleazar vpije: »Temu morilcu, temu krvose-su, temu garjevemu psu bodimo še naprej pokorni? Nobeno minuto več, in če se tudi zgodi, kar si prorokoval. Le škoda, da nisi prorok, ampak sin od Boga sovražene rodovine. Ti si upaš reči, da moramo biti pokorni Floru? — Bog nam mora pomagati! In če nam ne pomaga, tudi njemu ne bomo

služili več! Naj potem zgori njegov tempelj, če ga sam ne štiti in brani! — Vprašam te, Agripa, ali hočeš ti vladati namesto Flora in izposlovati pri cesarju, da se ga obtoži in kaznuje?«

Agripa pravi: »Ne!« in se obrne z Bereniko, da bi odšel. Tisoči in tisoči kriče za njim: »Izdajalec!« »Odpadnik!« »Herodijanski lisjak!« »Spodite ga iz mesta!« »Kamenjajte ga!« In toča kamenja se usuje za odhajajočima.

Tako je bila vez pokorščine do Rima pretrgana. Na Eleazarjev predlog je bila prepovedana v templju daritev za cesarja. Zdaj se podviza Agripa s svojo sestro, da zapusti mesto. Par tisoč vojakov-najemnikov pošlje v Jeruzalem, da bi pomagali stranki zmernih v visokem zboru in s silo zatrli upor. Na drugi strani pa sta v mesto prihitela iz Galileje Menahem, sin Judov, ki se je že prej vzdignil proti Rimljanom, in ben Giora s svojimi roparskimi četami. Tako se je v nesrečnem mestu pričel boj med Judi in Judi — bratomorni boj. Medtem pa je poslanik Cestij Gal zbral vojsko 30.000 Rimljanov, da bi z njo hitro zopet osvojil Jeruzalem. (Dalje prih.)

Razgled po domovini.

Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji. Župnija Črnuče je podeljena č. g. Nikolaju Stazinski, župniku v začasnem pokouju v Trbojah. — Imenovan je č. g. dr. Anton Ratajec za profesorja na knezoškofijski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano; absolvirani konservatorist, č. g. Stanko Premrl, je postal prefekt v Alojzijevišču; č. g. Anton Žnidaršič, drugi kaplan v Zagorju, je postal prvi kaplan in soupravitelj Sv. Planine. Nameščen je č. g. semeniški duhovnik Janez Primar za kaplana v Zagorju ob Savi. — Nadaljevat gredo svoje študije na dunajsko vseučilišče gg. Janez Kovač, Janez Samsa, Ignacij Breitenberger in Frančišek Trdan. — Pokojnina je dovoljena č. g. Andreju Pipan, župniku na Polci in č. g. Frančišku Perpar, župniku pri Sv. Trojici pri Tržišču.

Volivni shod v Škofji Loki. 18. oktobra, to je na žegnansko nedeljo ob treh popoldne bo v »Društvenem Domu« v Škofji Loki shod, na katerem se bo predstavil kandidat loško-kranjskega okraja pri prihodnji dopolnjeni deželnozbornski volitvi.

× **Dobava sena iz pomožne akcije.** Na vsestranska vprašanja interesiranih prosilcev sena po znižani ceni glede kakovosti istega, nam »Gospodarska zveza« v Ljubljani sporoča, da se bode razpošiljalo le sladko goveje seno izborne kakovosti in je dobava konjskega sena popolnoma izključena, ravno tako je tudi izključeno, da bi se to seno iz Galicije dovažalo. Vsi prosilci naj bodo brez skrbi in uverjeni, da bodo s senom v vsakem oziru zadovoljni.

Novo delavsko društvo. Dne 4. t. m. se je vršil na Prtovču ustanovni shod »Podpornega in strokovnega društva gozdnih delavcev za Kranjsko, Stajersko, Koroško in Primorsko« s sedežem na Češnjici. Na ustanovnem shodu je govoril državni in deželni poslanec dr. Janez Ev. Krek, ki naglašja nujno potrebo, da se združi gozdno delavstvo. Člani novega društva dobe bolniško podporo in

pravno varstvo, ki so ga osobito potrebni gozdni delavci, ki veliko potujejo in delajo v tujini. Opozarjamo na novo društvo in prosimo gozdno delavstvo, naj pristopa društvu. Pisarniške posle novega društva je prevzel gospod župnik Anton Pfajfar, Dražgoše, p. Železniki, Gorenjsko.

C. kr. pletarna v Radovljici. »Slovenec« piše o tej: Ženski tečaj na tej v strokovno šolo povzdignjeni pletarski šoli se je pričel. Udeleženke zamorejo vstopiti vsaki dan. Za učiteljico na ženskem tečaju je pozvana gospa Franja Patikova. Učenke morajo dopolniti 14. leto in dokončati ljudsko šolo. Doprinesiti je spričevalo ljudske šole in spričevalo npravnosti. — Vodstvo pletarske šole v Radovljici je vpeljalo ženski tečaj z namenom, da se priučijo domače ženstvo v pletarskih strokah, kakršne izdelke dobivamo sedaj skoro izključno iz Nemčije, za katere izdelke gre v Nemčijo brez potrebe na stotisoče avstrijskega denarja. — Naj bi naši starši ne zamudili lepe prilike ter dali svoje, v to sposobne hčere učiti se ženskega pletarstva, s katerim si bodo služile dokaj lepih novcev. — Obenem naznanja vodstvo c. kr. pletarne, da se vsi njeni izdelki prodajajo v Radovljici v hiši na glavnem trgu, poleg novega spomenika. Kdor si želi omisliti kakršnih koli pletarskih izdelkov, se zamore ondi oglasiti.

Ordinacije. Prezvizični gospod knezoškof je v soboto v svoji kapeli podelil višje redove čč. gg. Petru Wieterlak in Antonu Hlund — oba iz družbe sv. Frančiška Saleš. — subdijakonat oziroma dijakonat in č. g. Fr. Skvarča presbiteriat.

Gonjo proti dr. Brejcu je nemško koroško časopisje zopet pričelo. Ker ima kot izvršten odvetnik tudi nekaj nemških strank, »Freie Stimmen« imenom navažajo dotične stranke, da, navajajo celo imena onih, ki so slučajno bili na nekem lovu z dr. Brejcem. To je res zanimivo. »Freie Stimmen« so nehote povedale, da že nemške stranke priznajo, da je najboljša odvetniška pisarna v Celovcu

dr. Brejčeva. Tudi za Slovence krepko navodilo!

Slovinci Bolgarij. Že v zadnjem »Domoljubu« smo na kratko omenili o veliki spremembi, ki se je kar čez noč izvršila v Bolgariji, ki je postala kraljestvo, dosedanja vladajoči knez Ferdinand pa car Bolgarije. Avstrija je veselo pozdravila neodvisnost Bolgarske, s katero živi v najboljših razmerah. Tudi Slovenci se veselimo tega dogodka slovenskega naroda. Zato je voditelj »S. L. S.« v imenu stranke in »Slovenskega kluba«, v katerem so zbrani v večini državnozbornski slovenski poslanci, poslal predsedniku bolgarskega sobranja sledečo pozdravno brzojavko:

Monsieur le president du conseil des ministres

Tirново.

Slovensko ljudstvo navdušeno pozdravlja zgodovinski čin osvobojenja bratskega junaškega naroda bolgarskega. Živela svobodna Bolgarska! Slava bolgarskemu kralju!

Dr. Šustrešič,

načelnik »Slovenskega kluba« v državnem zboru.

Na delavskih shodih pri D. M. v Polju in na Preski dne 6. t. m. zvečer se je vzelo na znanje razsodilo kranjskega deželnega predsednika barona Schwarza o štrajku papirnega delavstva. Pri D. M. v Polju so poročali Ziller, Müller in Jeriha, Medvodami pa Moškerc in Novinc. Na obeh shodih se je na predlog delavcev sklenilo, da se izreče zahvalo deželnemu predsedniku Schwarzu in drž. posl. dr. Ivanu Šusteršiču in Jožefu Gostinčarju. Delavstvo je konečno le zmagalo, česar se tudi mi iskreno veselimo.

Slovenec misijonar v Patagoniji. Dne 4. t. m. je nadškof turinski, kardinal A. Richeľmy podelil nižje rede in subdijakonata Slovincu Alojziju Dejaku iz Nemške vasi pri Ribnici, ki je bil dosedaj profesor hrvatskih gojencev in viceprefekt v salezijanskem zavodu v Turinu. V kratkem se poda v Patagonija

(Južna Amerika), kjer bo misijonaril med tam naseljenimi Hrvati.

Sluga hrvaških in slovenskih delegatov v Budimpešti. Slovenski in hrvaški delegati avstrijske delegacije so se zedinili kot »slovensko-hrvaški klub« ter so sklenili v vseh vprašanih postopati složno.

Za načelnika »Slovensko - hrvaškega kluba« je izvoljen dr. Šusteršič, za podnačelnika pa Biankini. Velevažno poročilo o Bosni je imel kranjski delegat dr. Ivan Šusteršič.

Bratje Slovenci! Obmejni Slovenci vas prosimo pomoči! Znano vam je, s kako brutalno silo deluje ves nemški element, na čelu mu društvi »Südmark« in »Schulverein«, da se čimpreje ponemčijo kraji ob železnici nad Mariborom. Z vso svojo močjo, z vsemi denarnimi in drugimi sredstvi, ki jih ima »Südmarka« na razpolago, so se vrgli naši narodni nasprotniki na Št. Ilj, to je zadnja in obenem najvažnejša slovenska postojanka ob meji. Že več stotisoč kron je žrtvoval nemški narod v svrhu velenemških načrtov društva »Südmarke« samo za Št. Ilj. Več sto tisoč kron za potujenje slovenske zemlje, za ponemčenje slovenskega ljudstva v eni sami župniji. Preubogi smo, da bi zamogli z nasprotniki na tak način tekmovati. Edino le izobraževalno delo med ljudstvom nas še more rešiti in zagotoviti obstanek slovenskega življa v Št. Ilju. — Bralno društvo v Št. Ilju, ki je poklicano, da širi in pospešuje pravo izobrazbo med tukajšnjim ljudstvom, je brez strehe; ne more se vsled tega gibati in razvijati pravega ljudsko - izobraževalnega dela. Nujno potrebno je, da bi društvo imelo svoj društveni dom, kjer bi imeli šentiljski in okoliški Slovenci, posebno mladina, svoje zavetišče, svoje zbirališče. — Obračamo se torej do vseh rodoljubnih Slovencev brez razlike političnega mišljenja, do vseh slovenskih denarnih zavodov, do vsega Slovenstva, naklonite nam radodarno svojo pomoč. Pomnite, da se gre za rešitev obmejnih bratov! Prosimo torej, milo prosimo, slehernega Slovenca in Slovenko: Darujte za »Društveni dom« v Št. Ilju. Ta dom, v katerem se bomo zbrali tukajšnji Slovenci in se navduševali za nadaljno borbo, bode jasna priča slovenske požrtvovalnosti in ljubavi do hudo stisnanih obmejnih Slovencev. Še pozni rodovi se vas bodo, rojaki mili, hvaležno spominjali, da ste na tak krasen način pokazali svojo pravo ljubezen do teptane domovine. — Darovi se naj pošljejo na naslov: »Kmetijsko bralno društvo v Št. Ilju v Slov. gor.«, ali pa njega blagajniku Franju Žebotu, istotam. — Vsak najmanjši dar se bode hvaležno sprejel in seznam darov v štajerskih slovenskih časnikih objavil. — Pripravljali odbor za zidanje »Društvenega doma« v Št. Ilju.

V Ljubljani je sedaj mirno. Po mestu hodijo orožniške patrulje. Belgijce se baje od kompetentne strani nagovarja, naj se ogibajo slovenskih trgovcev. Nekateri nemški obrtniki in trgovci se nameravajo izseliti, v nemških trgovinah padajo cene blagu. Zloglasni poročnik Mayer še vedno straši po ulicah. Skrajni čas bi že bil, da se vrnejo orožniki na svoje postaje domov, čemu pohajkovati po mestu, kjer vlada popolen mir.

Deželnozbornske volitve v Istri. Politično društvo za Hrvate in Slovence proglašja za volitev v peti splošni kuriji, ki se vrši 25. t. m. naslednje kandidate: 1. V četrtem volivnem okraju z glavnim voliščem v Kopru, g. Matej Škerbec, župnik v Kortah. 2. v petem volivnem okraju z glavnim voliščem v Motovunu, g. Fran Flego, posestnik v Buzetu. 3. V šestem volivnem okraju z glavnim voliščem v Pazinu, g. dr. Šime Kurelič, odvetnik in župan v Pazinu. 4. V sedmem volivnem okra-

ju z glavnim voliščem v Voloskem, g. prof. Vekoslav Spinčič, državni poslanec v Opatiji.

Kri — za svobodno šolo! Pri letošnjem zborovanju učiteljske »Zaveze« v Gorici je poročal nadočitelj Franc Silvester o narodno-naprednem učiteljstvu in klerikalizmu. To poročilo, ki je prinaša zadnji »Učiteljski Tovarš«, ni nič drugega kakor bridka tožba, s katero skuša znani Silvester samega sebe oprati in postaviti pred svet kot nedolžnega angelčka. In pri tem pripoveduje zgodbe in omenja stvari, da moramo vprašati prav posebno liberalne učiteljice, ki so poslušale tisti govor: »Ali vas ni bilo nič sram? Ali res ne?!« In ohladil si je Franc Silvester svojo jezo nad klerikalizmom in na koncu svojega govora je pozval vse učiteljstvo, da bodi njih armada pripravljena, da žrtvuje vsak čas, če bo treba »tudi svojo srčno kri za največja svoja ideala: za svobodno šolo in za svobodno učiteljstvo.« To si mi zapomnimo, in tudi vi, krščanski stariši, zapomnite si te besede: učiteljstvo naj bo zmiraj pripravljeno, da prelije, če bo treba, tudi svojo srčno kri za svobodno šolo, to je, za brezversko šolo. Primeren odgovor bo dobilo liberalno učiteljstvo od ljudstva samega, ki bo tudi, če treba, prelijo svojo srčno kri za krščansko šolo. Se vam bo že še posvetilo, učiteljski snopoglavci! In v družbi takega Silvestra, ki je pozival vse učitelje in učiteljice na boj za svobodno, brezversko šolo, se je dobro počutil tudi okrajni šolski nadzornik, Finžgar.

Glasilo liberalnih učiteljev »Učiteljski Tovarš« pozivlja v eni zadnjih številčk skoraj naravnost na umor dr. Lampeta. Čudili smo se, kako je mogel državni pravdnik, ki ima jako pazno oko ob drugih prilikah, pustiti to grožnjo tiskati, ne da bi bil hujskajoči dopis zaplenil. Kaj naj rečemo o učiteljstvu, ki odobrava pisanje takega nesramnega lista. Povedali bomo našim poslancem in tudi slovenskemu ljudstvu, naj nima najmanjšega stika z učiteljstvom, ki podpira ta list ali se strinja z njegovo pisavo.

Z višarske božje poti. Na rožensko nedeljo je bil zadnji slovesni romarski shod, na katerega je došlo lepo število romarjev iz raznih krajev. V letošnjem romarskem času se je darovalo v svetovišarski cerkvi 595 sv. maš. Petih je bilo 131, z blagoslovom 133 in tihih 331. Tujih duhovnikov je bilo na gori 159. Slovenskih pridig je bilo 39, nemških 27. Obhajancev je bilo nekaj nad dvaindvajset tisoč.

Častite šolske sestre so v Mariboru otvorile novo učiteljske 28. septembra jako slovesno. Novi zavod je blagoslovil ob navzočnosti odličnega občinstva prevzvišeni gospod knezoškof dr. Mihael Napotnik. — Tudi v Trstu so otvorile č. šolske sestre novo višjo dekliško šolo. Slovesni blagoslov se je vršil pred tednom. Navzoča je bila nadvojvodinja Marija Jožefa, knezoškof dr. Napotnik iz Maribora, tržaški škof dr. Nagl, cesarski namestnik princ Hohenlohe in mnogo drugega občinstva. Novo moderno urejeno poslopje stoji na enem najlepših prostorov in ima krasen razgled na morje. Priporočamo Mohorjanom, naj se spomnijo s kakim darom naših slovenskih šolskih sester v Trstu.

Protialkoholni shod se je vršil te dni na Dunaju. Prišli so zastopniki iz vseh krajev na shod. Tudi naša »S. L. S.« je poslala na Dunaj svoje zastopnike. V boju zoper nesrečni alkohol, ki napravlja tudi v naši deželi neizmerno škodo, bi morala vladati popolna edinstvo med vsemi Slovenci, ki v resnici ljubijo svoj narod.

Za spomenik padlim slovenskima žrtvama se je nabralo že nad deset tisoč kron. Tudi za ranjence, ki leže v ljubljanski bolnici,

znašajo prispevki, ki prihajajo od vseh strani nekaj tisočev.

Roparski napad pri belem dnevu. Gospa Marija Poláková, učiteljica v Doléh pri Litiji, se je napatila 30. septembra t. l. ob eni popoldne iz Dol v Sevnico. Tja je bila povabljena kot priča v neki posestveni zadevi. Romantična pot in lepo vreme sta jo izvabila, da se je napatila peš do Radeč pri Zidanem mostu. V soteski pod Kumom jo je napal ropar pri belem dnevu t. j. ob treh popoldne. Na levo skala, na desno peneci se potok Sopota in zopet skala. Srčnemu možu bi upalo srce in kaj ne bi ženski ob nenadnem napadu, ob vršanju peneci se Sopote in ob groznih besedah: »Denar sem, ali te pa zabodem!« In prijel je ropar svojo žrtev za lase, jo potegnil nazaj in gledala sta si v oči. Strašne so bile neki roparjeve oči v trenutku, ko je izustil besede: »Denar sem, ali te pa zabodem!« In v rokah se mu je zasvetil ostro nabrušen nož. Dala mu je torbico, v kateri je imela robček, ključek, povabilo k sodniji, zavojček za cigarete in denar. In izpustil se je črez peneco se Sopoto v gozd. Vso zadevo je preplašena gospa naznanila na orožniški postaji v Radečah pri Zidanem mostu. Orožniški postajevođa gosp. Lovrič je ukrenil takoj vse potrebno, da se izsledi roparja.

Slovenski koleki »Obmejnim bratom v pomoč« so okusno izdelani v rdeči barvi, predstavljajo ozemlje, kjer Slovenci prebivajo, in s tem tudi slovensko mejo. Tako je izražen njih namen. Črke T. G. L. M. C. pomenijo Trst, Gorico, Ljubljano, Maribor, Celovec; pozabljeni pa seveda tudi niso rezijanski Slovenci in Prekmurci. Za marsikoga bo ta kolek kos nazornega pouka, ker bo tukaj prvokrat videl celotno podobo slovenske meje. **Rodoljubi, kupujte pridno te koleke!** Slovenci, širite jih! Obmejnim bratom v pomoč! Dobivajo se po 2 vinarja komad pri S. K. S. Z. v Mariboru.

Ena žrtev celjskih nemških izgredov — mrtva! Noč 20. septembra je bila v Celju strašnejša, kakor se je v začetku mislilo. Zdaj šele se je izvedelo, da so Nemci enega Slovenca natepli do smrti. Kakor so barona Lenka tako natepli po glavi, da so mu morali zdravniki na glavi šivati, tako je bil tepen tudi Slovenec, črevljav Obu, doma za Brdom v Škalah pri Velenju. Dobil je tako težke rane po glavi in možganih, da se je siromaku začelo mešati. Zdravniška pomoč ga ni mogla ozdraviti. Te dni je storil konec svojemu življenju z — vrvo — nesrečen, oženjen mož z ženo in otroci se je — obesil.

Celjski razgrajči so tedaj ubili enega Slovenca! Nečuvno je to dejstvo!

30.000 letakov, vsebujočih kratko zgodovino septemberskih dogodkov ter poziv »Svoji k svojim!« se je dne 3. in 4. t. m. raztrosilo po brežiškem okraju in sosednji Kranjski ter Hrvaški.

Nad 30 orožnikov je v Brežicah; stražijo nemški dom.

V gorškem deželnem zboru se je zadnje dni obstrukcija še nadaljevala. Prišlo bo nabrže do razpusta deželnega zbora. Pri novih volitvah bo moralo krščansko ljudstvo primorsko do dobra obračunati z brezversko Gabrščekovo in hinavsko dr. Frankotovo stranko.

Zopet demonstracije v Ptujju. Človek bi ne verjel, a res pa je: Dasiravno so se Ormig in njegovi pomagači v nedeljo, dne 27. septembra, s svojo in gornještajersko policijo nemierno blamirali pred celim poštenim svetom, ko so v tako nepopisnem strahu pričakovali slovenskih čet, ki so šle v njih razburjeni fantaziji proti Ptujju, potem pa ni bilo ne žive duše, a glejte, kaj se je v Ptujju v soboto, dne 3. oktobra, zopet godilo: Komaj na-

stopi mrak, se vsuje vse polno gornještajerskih žandarjev po ulicah. Vse prebivalstvo je v trenutku izginilo za zakljenjenimi vratmi, kajti reklo se je: Danes pa bodo Slovenci res prišli! Ubogi Ornig, tvoje blamaže še ni dovolj, sedaj si pokazal tudi svojo slabo in nemirno vest. Resnica je, katere ne iztrebi sveta noben državni pravnik, da se ptujskim Nemcem tresejo hlačice, da kar vse sklopota. — In takoj po osmi uri zvečer se zgledi znana nemška ptujska fakinaža; ob vsakem voglu, na vseh klopeh po mestu so se nastavili znani junaki, ki so čisto po tolovajsko žvižgali in dajali neprestano znamenja. Po Gosposki ulici in na Glavnem trgu si slišal: »Die Wacht am Rhein«; velik zbor nemških komijev in drugih se postavi blizu poslopja »Okrajnega zastopa«, kjer so stanovali došli orožniki, ter zapoje, najbrže žandarjem v čast, buršovsko: »Wir Deutsche, wir fürchten ja niemand...«, to je: »Mi Nemci se ne bojimo nikogar...«

Ali je to pošteno? »Novi Slov. Stajerc«, ki je glasilo poslancev dr. Ploja in dr. Jurtele, si res hoče pridobiti višek hinavščine. Na jedni strani joka nad razbito slogo, na drugi strani navdušuje za slogo, na tretji pa bije po pristaših — »Kmečke zveze«. Liberalci imajo pardon! V zadnji številki pada bič Ploj-Jurtelevoga lista po poslancu Roškarju, češ, da se ni udeležil seje pomožnega odbora, da ni vzel nikakih podatkov pri okrajnem glavarstvu itd. Mi lahko mirno rečemo, da je Roškar storil sam več za svoje volivce radi suše, kakor sta Ploj in Jurtela skupaj naredila. Ko se je šlo za pridobitev podpore, nismo o Jurteli in Ploju ničesar čitali, samo sedaj jih hočejo listi vtakniti zraven, ko se gre za razdelitev. Nesramna laž je seveda, da bi ne imel Roškar nobenih podatkov o suši v svojem volivnem okraju. Če jih ni imel od glavarstva, ki je zadnjič škodo po povodnji tako slabo sodilo, mu je to le v zaslugo šteti. In roko na srce! Kmet Roškar pozna pač bolj škodo po suši, kakor dujnjski hofrat Ploj! Da ni bil pri pomožnem odboru zraven, s tem podpora pač ni ustavljena. Tam se delijo podpore za posameznike, in ti sedaj lahko uvidijo, kako je dr. Ploj skrbel slabo za posameznike! Ako bi Ploj in Jurtela rekla le besedo, bi »Novi Slovenski Stajerc« ne pisal tako nesramno, in vsa ta neljuba in slogi gotovo škodljiva polemika bi lahko izostala. Liberalci so hinavci, o tem se lahko vsakdo prepriča, ki jih le nekaj časa opazuje. Zato liberalcem nikake vere.

Odbor tržaške S. K. S. Z. se je v svoji prvi seji sestavil takole: Anton Čok, predsednik; Anton Ažman, podpredsednik; Anton Križman, zapisnikar; Ivan Rejc, blagajnik; Cenčič Viktor, Katern I., Piščanc G. in Zobec J. odbornika. Ženski odbor se je sestavil takole: gca. Katern, predsednica; gca. Ponderljak Ant., zapisnikarica; gca. Franja Gustin, blagajničarka; Cerkvenik Josipina in Žitnik Marica, odbornice.

Kletarski nadzorniki za Primorsko. Vlada je namestila za Primorsko enega kletarskega nadzornika, ki svojo službo že opravlja. Ko je službo nastopil in začel kleti kmetovalcev in trgovcev z vinom pregledavati, je takoj videl ogromnega dela, ki ga čaka. Mnogim nerednostim in nepostavnostim je prišel na sled. Videlo se je hitro, da ako se hoče urediti te nezdrave razmere, je treba več kletarskih nadzornikov. Naši poslanci so se v državnem zboru mnogo trudili, da bi vlada postavila več kletarskih nadzornikov na Primorskem in so ji tudi natančneje opisali nezdrave razmere, ki vladajo po kletih kmetov producentov in trgovcev konsumentov. — Pred par dnevi je pa vlada sporočila našemu državnemu poslancu Fonu, da bo nastavila enega kletarskega nadzornika za Goriško-Gradiščansko, enega za Trst in okolico in

enega za Istro. Tako je upati, da se vsaj deloma razmere v tem pogledu zboljšajo. — Govori se, da je bilo do sedaj povsod mnogo furlanskega vina na razpolago, četudi bi trta nič grozjda ne rodila. S takim ponarejanjem vina se diskreditira pridelek našega vina in cene istemu se vsled tega vedno nižajo. S tem so si sami mnogo škodovali. V interesu dobre stvari upamo, da se pod nadzorstvom kletarskih nadzornikov ne bo več kaj takega dogajalo.

Lepa jesen. V bližini Ljubljane je nabral minoli teden nek gospod uradnik šopek vijolic. — Uredništvo »Slovenca« je prejelo zadnji čas nekaj šopkov zrelih rdečih jagod, katere so bile nabrane v tem jesenskem času.

Ljubljano so morali zopet izpustiti v Gruberjev kanal, ker je bil smrad za v bližini stanujoče ljudi neznosen.

Spremembe pri č. g. g. misijonarjih. Superior je postal pri g. g. lazaristih v Ljubljani č. g. Valentin Eržen, dosedanji superior č. g. Javšovec je odšel kot tak v Celje, kurat v ljubljanski bolnišnici č. g. Flis je postal superior v Mariboru.

Koslerjeva pivovarna. V št. 39 z dne 24. septembra smo poročali mej drugim: »Zlasti grdo so ravnali dragonci, ki jih je bil, kakor se sliši pivovarnar Kosler napajal.« Gospod Kosler pa se je oglašil v našem uredništvu in izjavil, da on sam ni nikogar napajal. Pač pa so delavci v pivovarni tedanjo soboto prepustili dragoncem nekaj svojega deputatnega piva.

Župnijski izpit so delali 7. in 8. oktobra sledeči č. g. g.: Bajec Ludovik, župni upravitelj pri Sveti Trojici nad Cirknico; Bešter Ivan, kaplan v Cerklih pri Kranju; Čerč Anton, kurat na Ustju; Kajdiž Valentin, kaplan na Dobrovi; Logar Josip, prefekt v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu; Mikuž Janez, kaplan v Stari Loki; Oranič Francišek, ekspozit v Šmilhelu; Pavšič Francišek, kaplan v Naklem; Pečarič Martin, kaplan v Predosljah; Pele Ivan, ekspozit v Zdihovem; Perz Alojzij, kaplan v Koprivniku (Nesselthal); Plahutnik Ivan, kaplan v Ribnici; Potokar Jožef, stolni vikar v Ljubljani; Skubic Anton, kaplan na Vrhniki; Škerjanec Martin, župni upravitelj na Premu; Stular Martin, prefekt v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu.

Župnja sv. Katarina v Topolu je podeljena č. g. Andreju Pavlin, ekspozitu na Gori pri Sodražici. — Župni upravitelj v Št. Vidu nad Ljubljano je postal ondodni kaplan č. g. Valentin Zabret.

Blagoslov »Društvenega doma«. V Borovnici so slovesno blagoslovili 11. t. m. novi »Društveni dom«. Vsa vas je bila slavnostno oblečena. Preč. g. kanonik dr. Čekal je blagoslovil novi dom ob navzočnosti mnogo tujih gostov in skoro vse fare borovniške. Navzoča so bila društva iz sosednjih župnij ter telovadci z Vrhnike, ki so s svojim izbornim nastopom izzvali splošno odobravanje in navdušenje. Tudi v Borovnici se je ta dan ustanovil telovadni odsek. Več o tej slavnosti prihodnjič.

d Naprodaj. Janez Sadnik, mlinar v Podsteneh št. 18 pri Ribnici, ima štiri svinje, čistokrvne jorkširske pasme naprodaj. Stare so po 10 mesecev, ravno pripravne za plemenjenje. Cena po dogovoru.

Gorenjske novice.

Iz kamniškega okraja.

Iz Komende. Mnogo novic, marsikaj lepega zvejo bralci »Domoljuba«, katerih nas je

tudi v naši fari lepo število — iz vseh krajev slovenske zemlje. Od nas, od naše strani pa se čuje prav redko kaj. Če se je semintja pripetila kaka nesreča, če je bil kak požar ali kaj podobnega, to se je pač že včasih bralo. Danes po dolgem času pa vam zopet nekaj poročamo, toda ne bojte se, nič takega ne bo, nobene nesreče; poročati imamo veselejši stvari. — Jesen je prišla, listje rumeni in odpada tudi pri nas. V središču naše lepe fare, na prijaznem gričku, ne daleč proč od farne cerkve pa opaziš ta čas drugačna znamenja kot so znamenja jeseni. Tukaj na tem, prej zapuščenem kraju, se je uprav pred kratkim začelo življenje, vzdiguje se zidovje, novo zidovje, dvorana našega izobraževalnega društva. Na tihem se razvija naše društvo. Ustanovljeno sredi julija, torej staro še ni tri mesece, ima že lepe uspehe. Kmalu, že prve tedne je napravilo in odprlo svojo čitalnico, kjer se sedaj nedeljo za nedeljo zbiramo in prebiramo časopise. Poleg tega smo imeli do zdaj skoro vsako nedeljo kak govor, deklamacije. Slišali smo že tudi par večjih predavanj. Prvo večje je bilo prav poljudno predavanje o človeških temperamentih, v drugem pa smo slišali nekaj o prvem nastopu Slovencev in njih naselitvi po sedanjih krajih. Tako smo preživeli skoro vsako nedeljo popoldne par ur v društvu. Pa tudi dopoldne v nedeljah se opaža nekaj novega, kar nam je prineslo društvo in kar moramo tudi povdarjati. Za tako kratek čas, je gotovo nekaj lepega naša društvena knjižnica. Društvo si jo je ustanovilo takoj prve tedne in sedaj šteje že prav lepo število samih vezanih knjig. Lepo je to, še lepše pa je gledati, kako se naši fantje in dekleta vsujejo vsako nedeljo po deseti maši iz cerkve v knjižnico po knjige. Vsako nedeljo se jih več izposodi. Tako se je začelo novo življenje, prišlo je tudi v našo farno lepo društveno gibanje, ki se ga je naša mladina oklenila z veseljem in navdušenjem. Posebno pridni so fantje, pripravljajo se že za prvo igro, katero mislijo vprizoriti ob priliki otvoritve nove društvene dvorane. Imamo pa še tudi druge načrte, katerih nekaj, če Bog dá, kmalu izpeljemo, ko bo dogotovljena dvorana. Dvorana, ki se gradi sedaj, je za enkrat naša prva skrb. Vsi društveniki in prijatelji društva se vesele, ko vidijo, kako se dviga novi dom. Na roko nam gre pri tem delu naša hranilnica, ki si sploh prizadeva v vsakem oziru vsem ustreči in pomagati. Pred kratkim je založila hranilnice, katere sedaj posebno šolarji z velikim veseljem odnašajo. Pa tudi starejši fantje in dekleta se oglašajo zanje pri hranilnici, kjer jih je še precej na razpolago. Vse to mlado gibanje kaže, da tudi pri nas nismo preslišali klica, ki se razlega po vsej slovenski zemlji in budi kvišku slovensko mladino. Veselimo se tega in upamo, da bo se potem, ko nam ta lepa jesen prinese društveni dom, začelo še uspešnejše delo v znamenju izobrazbe.

Izobraženost liberalnega sokola. Naš dopisnik nam piše: Kdo je dandanes izobražen? Liberalci gotovo niso med prvimi. Sicer se nosijo tako visoko, vendar govorijo včasih, kakor bi ne imeli pameti. Glavni vzrok temu je zagrnjenost. Liberelec je izobražen, ker je liberelec, klerikalec pa . . . seveda, klerikalec nič ne ve, on le laže in farba. Liberalcem so razne budačnosti in fantazije zlate resnice, te verujejo kakor Turki znani izrek: »alah il alah«. S praznimi frazami nam hočejo spodkopati ugled, toda redko kaj dosežejo. Ljudstvo, o katerem pišejo liberalci, da je neumno, za pol stoletja nazaj — tisto ljudstvo se je tekem časa spametovalo, da ne seda več na liberalne limanice. Mnogo poskusov se je liberelec že izjalovilo. Časih je vcljalo arogantno nastopati, in ljudstvo je klanjalo kolena.

Danes so liberalni mogotci ljudstvu v zasmeh, naj nastopajo še tako mogočno, bodisi v rdeči srajci s sokolsko čepico ali v svilegem fraku. — Potovala sva nedavno s prijateljem po zeleni Štajerski. V bližini Vranskega naletiva na Sokole iz Zagorja. Moj prijatelj je žobil slučajno nemške vžigalice. Ravno sva jih hotela uničiti, pristopi k nama sokolič ter ošabno začne svojo »pridigo«. Moj prijatelj mu mirno pove, da ne misli s tem podpirati nemško »Südmarko«, ker doma v kamniškem okraju kupujemo vžigalice z napisom: »V korist obmejnim Slovincem«. Takrat je zrastle mlademu sokoliču srce. »Zakaj ne kupujete Cirilove vžigalice« je vzkipek, zraven pa dostavil besede, katere hočemo tukaj pribiti: »Vžigalice »obmejnim Slovincem« so potuha nemškutarstvu, kdor jih kupuje, podpira skrivaj nemškutarijo! O, pomilovanja vredno sokolče, kje imaš možgane? V glavi gotovo ne, ker imaš tako malo pameti. Naše vžigalice so namenjene v korist obmejnim Slovincem. Velike so potrebe Slovincem na meji, potrebujejo pomoči, da zamorejo uspešno vstrajati na braniku domovine. Zato je dobiček vžigalic namenjen Slovincem na meji. In s tem naj mi podpiramo nemškutarijo?! Ako so liberalci tako neumni, da tako mislijo, jim ne moremo pomagati. Našim mislijevcem široko domovine pa ključemo: zahtevajte povsod v gostilnah in prodajalnicah naše vžigalice! S tem vršite delo krščanskega usmiljenja. Nekdo.

g Iz Komende pri Kamniku. V nedeljo 11. oktobra se je ustanovil v Komendi telovadni odsek izobraževalnega društva. Iz Mengša so prihleti ondotni telovadci, ki so se udeležili tudi zborovanja, na katerem sta govorila o pomenu telovadbe in telovadske organizacije kaplan g. R. Smolej in tajnik »Zveze telovadnih odsekov« Franc Puc. Zborovanje je bilo jako dobro obiskano. Veliko število mladeničev je takoj pristopilo v novo ustanovljeni telovadni odsek. Upamo, da bo to eden najbolj močnih telovadnih odsekov, kajti telovadci bodo imeli na razpolago tudi lepe telovadne prostore v novo sezidanem društvenem domu, ki bo kmalu otvoren. Tako postaja telovadska mladeniška organizacija vedno večja. Komendi pa moremo le čestitati, da se je začelo tako živahno gibanje v njej.

g Društveni dom v Šmarci je hvala Bogu toliko dodelan, da so ga zidarji že zapustili, in potrebuje le še mizarja in slikarja. Dvorana je naravnost krásna in zelo primerna za ondotno občino. Zlasti je procelje krásno in umetno izdelano po načrtu g. Jožefa Sršena. Stavba je zgrajena v proslavo 60-letnega vladanja Njeg. Veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. z enakim napisom na pročelju. Ta dom je vrhunec in ponos vsega združnega dela v Šmarci, ki je vse jako praktično in preprosto razvito. Otvorjenje tega doma bode koncem oktobra ali pa začetkom novembra.

Iz Št. Vida nad Ljubljano.

g † Gregor Malovrh. V torek, 6. t. m., zjutraj ob 8. uri nam je smrt nenadoma ugrabila našega priljubljenega gospoda župnika. V nedeljo, dne 4. t. m., je imel pokojni gospod še cesarsko mašo s pridigo pri dopoldanskem opraviilu, popoludne pa se je počutil že slabega in so ga morali prevideti. V ponedeljek na večer ga je obiskal zdravnik gosp. dr. Stare, ga preiskal in konstatiral, da je bolezen zelo nevarna. V noči od ponedeljka na torek je bil do 11. ure ponoči pri pokojnem župnik v p. gosp. Zakotnik, od 4. do 8. ure pa domači g. kaplan. Ob 8. uri zjutraj je blagi gospod iz-

dihnil svojo dušo. Gospod je že dolgo let sem trpel na hudih bolečinah v nogah. K tej bolezni se je pridružilo še prehlajenje, združeno z znaki pljučnice. — Rojen je bil gosp. Malovrh dne 7. marca 1841. v župniji Poljane nad Škofjo Loko, v mašnika je bil posvečen 3. avgusta 1867. Služboval je kot kaplan v Predvoru in v Cerkljah na Gorenjskem. Leta 1880, je dobil župnijo Stranje, kjer je pastiroval 11 let. Leta 1891. je prišel v Št. Vid nad Ljubljano, kjer je župnikoval nad 17 let. Radi zaslug pri povečanju in prezidanju župne cerkve po potresu je bil leta 1901 imenovan za kn.-šk. svetnika. — Pogreb, ki se je vršil v četrtek, 8. t. m., ob 8. uri zjutraj, je dokazal, kako priljubljen je bil pokojni gospod župnik. Pogreba so se udeležili profesorji in učenci kn. šk. zavodov, učenci ljudske šole s učiteljskim zborom, veteransko društvo z zastavo, šentviška pož. bramba, iz Dravelj, Vižmar, Zg. Šiške in Št. Vida, člani del. podp. društva, Blaž Potočnikova čitalnica, tel. odsek, zastava društva rok. pomočnikov, Marijina družba z zastavo, oba občinska zastopa z domačim županom in županom iz Zg. Šiške ter vsemi okoličanskimi župani, 35 čč. gg. duhovnikov, med njimi stolni kanonik Sušnik, častni kanonik Kržič, stolni dekan Kolar in kanonik in dekan Feticch-Frankheim, ki je vodil pogreb, opravil duhovno opravilo ter govoril cerkveni govor. Mno-goštevilna udeležba in vzorni red se je kazal ves čas pri žalostnem sprevodu, katerega je uredil g. Arhar, mrtvaški oder in vse drugo pa lepo preskrbel g. Kregar. — Pokojnik je bil blaga duša, znan po svoji pobožnosti in miroljubnosti, katero je kazal vsak čas tudi proti strupenim napadom svojih nasprotnikov, pred katerimi je imel mnogo pretrpeti. — Osmina se je opravila pretekli torek. — Bodi blagemu možu časten spomin v srcih poštenih njegovih faranov! N. v m. p.!

Iz raznih krajev Gorenjske.

g S Suhe pri Kranju. Najdelavnejši član požarne brambe, vneti odbornik naše knjižnice, vzor-mladenič — ni ga več med nami. V najlepših letih je preminul Fendetov Janez. Komaj je mesec dni, ko smo ga spremili k zadnjemu počitku. Pet vencev je pričalo, kako priljubljen je bil Janez pri vseh; spreveda so se udeležili polnoštevilno požarni brambovci in knjižnični odbor. Tovariši so mu zapeli pred hišo lepo žalostinko in ob grobu nagrobnico: Nad zvezdami. Da, Tvoje boljše bivališče nad zvezdami, blagi Janez, nas navdaja s tolažbo in upanjem, da se zopet snidemo. Žalujoci družini pa naše iskreno sožalje!

g Iz Podkorena. 28. septembra ponoči ob 11. uri je neka hudobna roka ustrelila skozi okno v sobo na postelji ležečo prodajalko kmetijskega društva, gospo Uršulo Mertel, doma iz Rateč. K sreči je krogla ni zadela, strah ji je pa hud napravila. Kdo je hudobnež, se ne ve.

Notranjske novice.

Ildrijske novice.

n Iz Zavrataca. Dopisnik iz Dolov toži v »Notranjcu« čez zavraško zasilno šolo, kako je temna, zaduhla in kvečjemu le za klet sposobna; tega pa ne pove, ker je sam stavbeni inšpektor, da so že pred dvema letoma napravili streho iz cementsa, katera zdaj ščiti pokopališčni zid pred solncem in jugozapadnim vetrom. Tega pa tudi ne pove, kako je stavbeni odbor šolo gradil skozi dve leti s suhim

kamenjem brez malte, da bi bolj suha in zračna bila. Letos šele, ko se je nova stavba pričela rušiti, so pa kar nemudoma apnenço kurili in v apnico vozili, da tako šolo razpada obvarujejo. A glej ga spaka: Narava jim nasprotuje, dežja ni, vode ne, s kom apno gasiti, ker Zavraščani vode še za kuhinjo in pijačo komaj dobivajo. Toliko dobrotljivi smo pa Vam, očka Trovta, da Vam dober svet damo. Pri zadnjih občinskih volitvah ste že skoro na županovem stolcu sedeli, pa spak je pred težo zdrsnil in Vi ste na tleh obsedeli in debele solze točili. Letos pa, ko se šola podira, bodo pa solze še debelejše, zatoorej pridite v Zavratac, sedite k apnenici, da bode te z njimi apno gasili in zraven še prali, da bo saj belo postalo in ne rjavo kot stara, oguljena strojarska plaha. Povedati pa moramo na vsa usta stavbenemu odboru, osobito pa veleslavnemu deželnemu odboru, da ako bi bili res prisiljeni sedaj šolo graditi (kar je seveda nepotrebno za to malo število otrok), da po tem receptu je ne bomo gradili. Kdo vraga je pa še videl taka javna dela kar pod klobukom teh prosvitljenih buč delati brez vsake javne dražbe? Kaj takega se godi res k večjemu kje na Turškem, da se najprvo streho napravi, v kateri leži denar mrtev, a potem se šele začne debelo gledati, kje se bode kamolom dobil. Da pa Vam, možiceljni ne bode tako gladko šlo, kakor si domišljujete, v to Vam bo že deželni odbor pomagal. — Več davkoplačevalcev.

n Surovosti ne bo zmanjkalo našim Sokolom. Ko so se idrijski telovadci odpravljali na odhod v Cerkljo na telovadsko slavnost, so jih že v mestu napadli Sokoli in zmerjali s »čuki«.

n Zabavljat hodijo po naših veselicah Sokoli, čeprav se mi za njihove prireditve brigamo toliko kot za lanski sneg. V Cerkljo je prišlo 4. oktobra tudi nekaj takih nevoščljivih kritikov. Menda jih bode lepo število naših krepkih in izurjenih telovadcev. Če pa hodijo našo telovadbo gledat zato, da bi se kaj naučili, potem naj vsaj javno ne kažejo jeze nad napredkom telovadcev. A v Cerklnem so se tako obnašali, da so se ljudje spogledavali. Prav jim je povedal neki fant, da so se olike učili v Čekovniku, ne pa v Idriji.

n Spodnjeidrijski telovadni odsek kaže svojo življenjsko moč. Dasi so nasprotniki mu odtrgali nekaj udov, premotili celo načelnika, vendar napreduje. Da je tako žilav in povsod nastopa, k temu mu pomagajo ondotni Sokoli. Le tisto drevo stoji trdno, ki je preživelo in pretrpelo več viharjev.

n Padel je v Spodnji Idriji z mostu, ki je v popravilu, v Idrijo g. Mavrin, gostilničar na Razpotju. Šel je po mostu na tisti strani, kjer so bile dile odmaknjene in padel v vodo. Mož slabo vidi, a razdrt del mostu ni bil zgrajen.

n Gospodinska šola se bo kmalu ustanovila v Idriji. Tega si je pač vsak dobro misleč meščan želel že prej. Zdej je pa delavski minister dal za to novo šolo 26.000 K podpore. Zavod naj bi vodile uršulinke iz Ljubljane. Nekaterim glavam to ni prav, češ, to bo klerikalna naprava. Neki gospod je celo dejal, da bo to stvar preprečil. Če misli kaj doseči, naj začne hitro.

n Gozd se je vnel nad Belo blizu Idrije. Ker je bilo listje in dračje po tleh silno suho, zato ni bilo moči ognja kmalu potlačiti in gozdni erar ima precej škode pri mladem nasadu.

Iz reške doline.

n Proti Nemcem. V Bistrici in Trnovem so dali tudi duška narodnemu navdušenju in pomazali razne nemške napise po kolodvoru in drugod. Vdobjo se pa napredni možje, ki

vpisujejo svoje sinove na šolah za Nemce. Taka je napredna narodnost! V trnovski mlekarji, ki jo vodijo naši »neodvisniki«, pa imajo dva mlekarja Nemca, dasi je v Trnovem domačin, ki ima kmetijsko šolo in je hodil proučevati mlekarstvo po Tirolskem in bi bil popolnoma zmožen voditi mlekarjo, a naši »napredni« narodnjaki, ki table mažejo, podpirajo raje tuje Nemce! V mlekarji je bil uslužben delavec »kapo« iz Bistrice. Ko so zadnji nemiri v Ljubljani razburili duhove, se je tudi prvemu mlekarju v trnovski mlekarji vnela »nemška kri«, in je zapodil tega domačega slovenskega delavca in vzel v službo tuja Nemca. Ko je kapo iskal pomoči pri vodjih mlekarne, »neodvisnikih« Fagucu, Valenčiču in Urbančiču, so ti lepo mirno pustili, da je spoden iz službe Slovenec in nastavljen Nemec, češ, da je mlekarjev sorodnik! Prosimo, napredna narodnost! — V Bistrici ima Košmatov Tone velik bučelnjak, a ta narodnjak ima kar dva Nemca uslužbena, ko bi se morda le vdobilo za te posle kakega Slovenca. Prosimo, napredna narodnost! — Na trnovski loteriji imajo staro nemško tablo s samo nemškim napisom. Ali bi se ne moglo napraviti samo slovenski napis? Saj v loteriji se nosijo samo slovenski groši!

n Poroka. V ponedeljek se je poročil g. France Valenčič, pomočnik v Gospodarskem društvu, z gospodično Kastelic iz Dobropolj. Mlademu paru želimo vse najboljšo!

n V svarilo! Nek vpokojen okrajin sodnik Š. je tožil trnovskega cerkovnika g. Šircelja, da si je neopravičeno prilastil zlato uro pred 26 leti v Trnovem umrlega dekana M. Š., češ, ker je pri umrlem dekani strigel, ne more biti kdo drug krivec, ampak le g. Šircelj, in je sodnik Š., kot dedič umrlega dekana oškodovan. Sodnik Š. je cerkovnika Šircelja zato tožil in še za neko drugo stvar civilnim potom. Nedavno se je vršila obravnava pred sodiščem, a je sodnik Š. popolnoma pogorel v vseh pravih in mora plačati tudi vse pravne stroške. Sodnika Š. je zastopal bistriški notar g. A. Znidarič, cerkovnika Šircelja pa g. dr. V. Pegan iz Ljubljane, zato stroški niso majhni! Zapisali smo to, ker vsled te pravde krožijo različne neresnične vesti in bo lahko kdo imel še s sodiščem opraviti radi razžaljenja časti.

Iz raznih krajev Notranjske.

n Iz Cajnarjev nad Cerknico. V ponedeljek, dne 28. listopada, smo spremljali k zadnjemu počitku moža najboljših let, posestnika Andreja Štritof. Pokojni je bil vsled svojega mirnega značaja obče spoštovan in priljubljen, zato se je zbrala pri sprevidu, ki ga je vodil domači župnik, nepričakovano velika množica ljudstva. Ko se je poslavljaj ob odprtem grobu č. g. Štritof, kaplan v Prevaljah na Koroškem, od svojega brata v ganljivem in vznešenem govoru, tedaj so zahtela srca in zaplakale oči, ne samo bližnjih sorodnikov, ampak vseh navzočih. Mirno počivaj dragi Andrej na strani svojega očeta! Tem potom se zahvaljujemo č. g. Baicu, trojškemu župniku, ki je pogrebu asistiral. Obžalujemo pa, da je njegov zbor odpodila vidovska burja in ni mogel zapeti našemu Andreju obljubljene nagrobnice.

n Slavje veteranskega društva. Zvečer, 7. septembra, in na praznik Malega Šmarna se je vršilo trojno slavje tukajšnjega veteranskega društva; namreč: 60-letnica vladarstva presvetlega cesarja, 30-letnica okupacije Bosne in Hercegovine in 25-letnica društvenega obstanka in blagoslovljenja zastave. — Vse mesto je bilo — z jako redkimi

izjemami — v zastavah, vkljub temu, da je neki Gregov znanec v »Slovenskem Narodu« srčno želel, da bi bilo razobešenih malo zastav. Ob mraku se je vršil med pokanjem možnarjev mirozov po mestu in potem pa v krasno dekorirani pivarni »pri črnem orlu« lepa veselica z govorom, godbo, petjem, igrokazom in krasno živo podobo. Občinstva se je kar trlo v pivarni; mnogi niso mogli dobiti niti prostora. Slavnostni dan, 8. septembra, ob 5. uri zjutraj je že godba napravila budnico po mestu. Ob 6. uri je bil sprejem iz Ljubljane z zastavo dočlega veteranskega kora. Ob 9. uri dopoldne so se zbrali uniformirani veteranci pod vodstvom poveljnika g. F. Kosa in stari vojaki v civilni opravi pod poveljstvom g. pl. Premersteina v vrste pred gostilno g. Didiča, kjer so jim pripenjale idrijske gospodične cvetlične šopke na prsi. Ko so se veteranci uvrstili, je gospa Marija Didič po primernem nagovoru pripela na zastavo idrijskega veteranskega društva svilen trobojni trak, darovan od tukajšnjih dam. Nato je odkorakala četa starih bojevnikov z godbo na čelu v farno cerkev, dočim so se štirje starčki-veterani, vojaki slavnega vojskovodje Radečkega: Mih. Podgornik, Iv. Tratnik, Ant. in Fr. Vončina, v sprevidu peljali v kočiji k službi božji. V farni cerkvi, katera je bila naltlačeno polna pobožnega občinstva, je imel g. katehet F. Oswald krasen govor, zatem pa je daroval tiho sveto mašo, pri kateri je igrala godba znano Haydnovo mašo. Po končanem sv. opravilu se je vršilo defiliranje veterancev in starih vojakov pred šolo zbranimi zastepniki duhovskih in svetnih oblasti. Pred stanovanjem g. Fr. Kosa priredilo je idrijsko veteransko društvo istemu prisrčno ovacijo. Najprvo je poveljnika pozdravila hčerka g. Št. Pečirarja v krasnih besedah, spominjajoč se cesarja, kumice cesarice Elizabete in njene namestnice, gospe nadsvetnikove Novakove, ki tudi že počiva v grobu. Za njo je častital podpoveljnik g. Fr. Didič v imenu tovarišev slavljencu, da zahvalil za 25-letno trudapolno načelovanje društvu, mu izrekel globoko spoštovanje ter izročil darilo idrijskih veterancev: dragocen zlat prstan s smaragdom in krasno srebrno škatljo za cigarete. Trikratni gromoviti »Živijo!« je pričal poveljniku, da so tovariši z g. Didičem enakih čustev. Slavljenc se je ginjen zahvalil za izraženo počaščenje. Nato se je na gostilniškem vrtu g. Didiča razvil jako živahen sestanek veterancev in njih prijateljev. Prebral se je došli telegram okrajnega glavarstva v Logatcu in sestavil udanostni pozdrav na presvetlega cesarja. — Pozdravil je tu tudi idrijsko občinstvo tajnik ljubljanskega veteranskega kora g. Smole. — Ob 1. uri je bilo v pivarni »pri črnem orlu« skupno kosilo, pri katerem so se vrstili razni navduševalni nagovori. Popoldne ob 4. uri so veteranci odkorakali z godbo na čelu na lepo ozaljšano »Zemljo«, kjer se je vršila veselica ob obilni udeležbi občinstva vseh slojev in vseh strank v popolnem soglasju. — Ob 6. uri zvečer so se poslovili od Idričanov ljubljanski veteranci ter se odpeljali v Logatec. Okoli 8. ure zvečer se je »račalo ljudstvo iz »Zemlje« nazaj v pivarno, kjer se je potem vršil ples v zgodnjo jutro. — Veličastno je slavilo veteransko društvo trojni jubilej, pa je tudi z njim enako praznovalo idrijsko občinstvo. Dal Bog, da bi se društvo v prihodnje okrepilo ter tudi nadalje gojilo in najkrepkeje razširjalo patriotizem in zvestobo do vladarja v našem tako hudo razburkanem gorskem kotu!

Dolenjske novice.

Iz raznih krajev Dolenjske.

d Iz Št. Lamberta. Pred par meseci je pisal »Domoljub«, da smo brez župnika, brez učitelja in brez organista — zapuščeni kakor kamen na cesti. No, hvala Bogu, sedaj je drugače. Dobili smo počasi vse tri. Prišli so pa od raznih strani skupaj, kakor trije Modri iz Jutrovega. Najprej g. župnik od južne strani — iz Mirne peči, potem g. učitelj od vzhoda — iz Svibnega, nazadnje pa organist od zahoda — iz Ihanca. Gosp. župnik iz doline, organist iz ravnine, g. učitelj pa iz strme pečine. Gospoda župnika smo posebno slovesno sprejeli. Šla jim je naproti skoro vsa fara, v polnem številu pa Marijina družba in šolski otroci in cerkveni ključarji z banderi. In ko smo med veselimi pritrkavanjem zvonov v procesiji korakali proti farni cerkvi, tedaj so mogočni strelji po naših gričih in planjavah glasno oznanjali vsej okolici, da je Št. Lamberška fara zopet dobila svojega dušnega pastirja.

d Iz Sent Janža. Zelo bogato trgatve smo imeli letos. Mošta je toliko, da sodov primanjkuje. A tudi izvrstno je, k čemur je posebno pripomoglo lepo vreme zlasti ob trgatvi. Kupci pridite ponj, cena bo zmerna!

d Krka. V zadregi sem g. urednik. Rad bi poročal v »Domoljubu« kaj novega. Gravidna imam mnogo; a vi želite vse ob kratkem opisano tako, da sedaj res ne vem, ali bi Vam poročal o nekem agentu banke »Slavije«, ki je pred kratkim tukaj agitiral za »Slavijo« in neznansko hvalil »Vzajemno zavarovalnico« v Ljubljani, češ, da bo v kratkem propadla. Škof in pa dva juda jo še držita pokoncu; pa od judov proč, škof je pa Hrvat. Le k »Slaviji« pristopite. Slovenec k Slovencu. Ko pa je dobil nekaj opomb, da pri »Vzajemni« ni judov in da škof ni Hrvat, nego Slovenec, je spoznal, s kom ima opraviti, zato se je jel sklicevati: ako meni ne verjamete, vprašajte v Žužemberku Pehanija, češ, on veliko bere pa tudi veliko vč. Ta Vam bo ravno tako povedal. Potem pa kovček v roko in jo je hitro nopihal drugam sreče iskat. — Rad bi tudi poročal o našem gasilnem društvu, kako izvrstno napreduje, odkar ni več v klerikalnih rokah, pa se ni pokazalo že več kot leto dni ne v vajah ne v paradi; toraj za enkrat bom tudi jaz tiho. Poročal bi tudi, da se je županski stolček majal, pa za enkrat je menda nekdo po zagozdah potrkal, pa zopet trdno stoji. — Šel bi rad tudi en malo v šolo, pa učitelja nimamo zdaj nobenega, med učiteljice mi pa tudi ne kaže hoditi. — Gospod nadučitelj Pirnat je šel v Ljubljano še svoje znanje spolniti. Mislim, da ga bomo kmalu pogrešali posebno v cerkvi, ker je vedno skrbel za red med šolskimi otroci. — Ako Vam še povem, da na Krki nobena volitev ne izpade toliko po volji, da bi ne bilo pritožbe, naj za danes zadostuje.

d Radeče pri Zidanem mostu. 25. oktobra, v nedeljo po prvem duhovnem opravilu bo v »Narodnem domu« ustanovitev kmetijske zveze za sočni okraj Radeče.

Iz ribniške doline.

n Iz Loškega potoka. Lepo slovo je društvo »Tabor« napravilo svojim članom, ki odhajajo na tuje, našim Hrvatjarjem in fantom vojakom zabaven popoldne z lepim vsporedom smo imeli preteklo nedeljo. Ganljiva pesmica »Studentek« z vsebino: »Po tujem hoditi obsojen sem jaz«, naj bi veljala Hrvatjarjem in ona: »Na vasi fantje pevajo, od doma se poslavljajo...« pa našim fantom,

katere je zadelo, da odslužijo svoj krvni davek. Obe pesmici so kaj lepo izvajale naše vrle pevke. Nato pa kratek poslovilen govor, katerega je govoril domač fant in pa res ganljiva pesem »Z Bogom težka je beseda«, s katero se mlad »Hrvat« govori od društva in domačega kraja. Konečno pa še igra »Srečna sprava«, katero so domači fantje izvajali v splošno zadovoljnost. Resno vsebino je s svojimi krepkimi dovtipi dobro osolil nikdar ugnani Cotelj. Kot zaključek se je pa še priredil pri nas priljubljeni srečolov. Listkov je bilo veliko premalo, tako so nas mikali lepi dobinki. Vsem darovalcem dobikov najiskrenejši zahvala! Udeležba je bila tolika, da so mnogi morali radi pomanjkanja prostora oditi. (To je najbolj krepak odgovor zasmehovanju in »vritaciji nekaterih »gospodarskih« proti naši »štali«). Tako slovo je napravilo društvo svojim članom, katere bomo posebej to zimo kaj zelo pogrešali. — Dekliška zveza ima v kratkem zanimivo predavanje.

Narodno gospodarstvo

Sadna in grozdna jubilejna razstava v Novem Mestu.

Vsled letošnje izvanredno bogate sadne in grozdne letine ne samo pri nas na Kranjskem, marveč tudi v drugih deželah in državah, nima ne sadje ne grozdje one cene, ki jo letos vsled svoje lepote zasluži. Sadje ponekod nima sploh nobene cene, ker ni nobenega kupca, vsled česar se najlepše sadje porablja za napravu sadjevca, ali se poklada živini, ali pa se ga niti ne pobira ter pusti pod drevesom gniti. Žalostno pač, — toda resnično.

Da se količkaj lepega sadja spravi v denar, obozoriti je treba tujce iz krajev, kjer nimajo sadja, na producente in kraje, kjer je mnogo sadja, in ta namen je imela sadna razstava, ki jo je priredila novomeška kmetijska podružnica dne 3., 4. in 5. t. m. na kmetijski soli na Grmu.

Na tej okusno vrejeni in bogato založeni razstavi so obiskovalci imeli priliko prepričati se o lepoti in kakovosti dolenskega sadja ter grozdja in tudi o množini ter ceni za prodajo namenjenega pridelka.

V štirih prostorih je bilo razstavljenega čez 100 vrst raznega sadja in grozdja, med temi nekaj takega, da je vzbujalo občo pozornost. Razstava je nudila tudi marsikaj podučljivega, zlasti oddelek grmske kmetijske šole.

Ker prinesemo o razstavi sami še natančnejšo oceno, omenimo za danes le, da se je ta razstava otvorila slovesno v soboto dopoldne ob navzočnosti več dostojanstvenikov strokovnjakov in raznih interesentov, pri čemer je imel duša te razstave, gospod V. Rohrmann, sedanjí vodja kmetijske šole na Grmu in predsednik novomeške kmetijske podružnice, prireditvi primeren nagovor, katerega je zaključil s trikratnim »Slava!« našemu presvetlemu cesarju, kot velikemu podporniku kmetijstva, ter s tem otvoril razstavo. Iz njegovega vzpodbujevalnega govora smo med drugim posneli, da se je naklonilo podružnici za priredbo te razstave 700 kron podpore in sicer od poljedelskega ministrstva 300 kron, od deželne odbora in od c. kr. kmetijske družbe pa po 200 kron.

Otvoritev razstave so s svojo navzočnostjo počastili gospodje: Okrajni glavar baron Rechbach, kot zastopnik vlade, deželna odbornika dr. Lampe in grof Barbo, kot zastopnika deželne odbora, ravnatelj G. Pirc, kot zastopnik c. kr. kmetijske družbe kranjske, nadalje prošt dr. Seb. Elbert, deželni poslanci

Mandelj, Košak, grof Margheri in Dular, mnogo veleposestnikov, duhovnov, učiteljev in drugih domačih in tujih interesentov. Po otvoritvi so si navzočniki ogledali natančno vsvo razstavo ter so se v obče laskavo izrazili o nje uredbi in o razstavljenem sadju in grozdju.

V nedeljo dopoldne so priredili vodja V. Rohrmann, državni nadzornik Fr. Gombač in adjunkt Rudolf Zdošek sadijski shod, katerega se je udeležilo častno število napredka in pouka željnih posestnikov z Dolenskega in celo iz Belokrajine, ki so z zanimanjem sledili izvajanju posameznih govornikov in pritrjevali njihovim nasvetom. Tudi o tem shodu prinesemo obširnejše strokovno poročilo, kakor tudi zaznamek premiranih rastavljalcev.

V nedeljo je romalo na Grm ljudstva kakor na božjo pot, k čemur je mnogo pripomoglo tudi krasno vreme. Učiteljstvu grmske šole, zlasti gospodu vodji Rohrmannu je le častitati na takem uspehu, kar mu boji v plačilo za veliki trud, ki ga je imel s to prireditvijo.

Iz Polhovega Gradca. Naša mlekarja počasi, a vidno napreduje, saj dobi dnevno še enkrat toliko mleka kakor v začetku. Teško že čakamo izdatne državne podpore, da se je s tem večjim pogumom opremimo. Vsaka mlekarja mora premagati začetne težkoče, tudi naša jih bo. Iz malega raste veliko! Doslej je iz posnetega mleka izdelovala domač sir in plačevala mleko po 11 h. Ker nam je pa odjemalec sira odpovedal, zato smo vsaj začasno prisiljeni plačevati mleko po maščobi, kar je še najpravičnejše. Posneto mleko se pa doma porabi, če ne za druge, pa vsaj kot jako redilna hrana za prešičerejo, pa ne bo treba šteti denarja za otrobe. Na izgubi ne bo nihče. Svetoval bi vsakemu, naj s svinčnikom izračuni, kaj je boljše: ali dajati mleko v mlekarne ali pa se doma ukvarjati z izdelovanjem masla. Ali je boljše rediti potem krave ali bolje vole? Računi za rejo vola samo 2 desetici na dan in reci, koliko ti je koncem leta vol dolžan?! Fr. Majdič.

Orehovo listje in orehove lupinje pobira vsak umen živinorejec v jeseni ter je posuši in dobro shrani. Obojno se dá porabiti po letu kot jako dobro sredstvo pri živini, da je ne pikajo in nadlegujejo muhe, obadi in drugi mrčesi. Treba je to listje in lupinje (namreč zunanje, sedaj še zelene) pustiti prevreti v vodi in potem poškopiti s to vodo, ko se je ohladila, živino. Mali trud nabiranja se vrlo poplača, ker to sredstvo bolj pomaga, kakor vsa druga sredstva, ki se priporočajo po lekarnah in trgovinah in so vzlic visokih cen jako nezanesljiva.

Jabolka se lahko ohranijo čez zimo dobro, če se zakopljejo v zemljo, kakor repa. V ta namen se izkoplje globoka jama, dno se pokrije s smrečnimi vejicami ali slamo, potem se nasiplje jabolka, pokrije z vejicami ali slamo, slednjič pol metra visoko z zemljo, in jabolka ostanejo do pomladi zdrava, sočnata.

V domačem kraju domače vino! To naj bo geslo našim gostilničarjem pri kupovanju vina! Pri nas imamo tako dobro kapljico, da ni treba hoditi našim gostilničarjem po vina v Istro, na Goriško ali na Kranjsko. Naši gostilničarji naj točijo naše vino. To zahteva naša čast in naš blagor! Bodimo torej zavedni in zahtevamo povsod domače vino, ki se dobi

po zmernih cenah in v prav dobri kakovosti po naših gorcih!

P. n. somišljenikom, slov. društvom in denarnim zavodom.

V Trbovljah se je v zadnjem času začelo živahno socialno delo: Ustanovilo se je kmetijsko bralno društvo s telovadnim odsekom, strokovno društvo rudarjev, strokovno društvo paznikov in kmečko-delavska hranilnica in posojilnica (Rajfajzenovka). Vsa ta v okrilju krščansko-socialne organizacije stoječa društva se lepo razvijajo in raste število članov od dne do dne. Ker so pa vse gostilne, katere imajo večje lokale na razpolago, v rokah nasprotnikov, kateri ne trpijo naših društev pod svojo streho — pred kratkim se je naš telovadni odsek postavil na cesto in sedaj ne more telovaditi — in ker so dosednji naši prostori dosti pretesni, in slednjič, ker ne moremo vsled pomanjkanja prostorov prirediti nobenih zborovanj, predavanj in prireditev v večjem obsegu, zato smo sklenili postaviti za vse te organizacije lasten društven dom. Ne nameravamo staviti velikanske palače, temveč priprosto dvorano za zborovanja in nekaj sob kot lokale za društva. Vendar pa tudi za to skromno stavbo nimamo dovolj lastnih sredstev, in radi tega se obračamo do vseh somišljenikov, kakor tudi društev in denarnih zavodov na Slovenskem s prošnjo, da nam naklonijo kako podporo.

Podpora se lahko pošlje kot darilo ali pa kot hranilna vloga kmečko-delavski hranilnici in posojilnici v Trbovljah. Vsaka taka hranilna vloga se bode obrestovala kakor druge hranilne vloge, pač pa bode neodpovedljiva za dobo pet let. Po preteku petih let se bo na željo vlagateljev izplačala. Z najemninami društev, s čistim dobičkom vsakoletnih večjih prireditev se bode dobilo dovolj sredstev za obrestovanje in želno odplačilo glavnice.

Vse pošiljatve naj se naslovijo na kmečko-delavsko hranilnico in posojilnico v Trbovljah. Vsa darila se bodo objavila v »Slovenskem Gospodarju« in »Slovenec«. — Somišljeniki! Denarni zavodi! Podpirajte nas pri našem prizadevanju, zgraditi v Trbovljah, v največjem rudarskem središču na Slovenskem, društven dom. Z vašim činom bode te pripomogli, da se bode krščansko socialna organizacija v Trbovljah razširila in ojačila. Pridite nam na pomoč!

ODBOR ZA ZGRADBO DRUŠTVENEGA DOMA:

Dr. Ivan Benkovič, državni poslanec.

Za kmetijsko bralno društvo:

Kmet Ignacij Štrovs, pred. namestnik.
Rudar Ivan Brunek, predsednik.

Za strokovno društvo paznikov:

Paznik Ivan Zupan, predsednik.

Za kmečko-delavsko hranilnico in posojilnico:

Kaplan Josip Lončarič, predsednik.

Kmet Mihael Grešak, Nadpaznik Ivan Božič, odbornika.

Pesem „Kmečke zveze“.

(Ant. Kovačič.)

Maestoso. Uglasbil V. Vodopivec.

Pri - šel na dan je ve - li-

kan, Vzdi-gu-je se ves kmečki stan, Zdaj

v sti-ski svo-ji ta or-jak, Po-

nos-no vzdi ga glas krepak, Se

dru-ži v kmečki zve - zi.

Prišel na dan je velikan,
vzdiguje ves se kmečki stan,
zdaj v stiski svoji ta orjak
ponosno dviga glas krepak,
se druži v »Kmečki zvezi«.

Pravic dovolj ima graščak,
pravice zahteva si težak,

pravice s svoje hoče kmet;
dobil si bo čez dolgo let
pravice v »Kmečki zvezi«.

Ko mu graščak vzel ves je up:
»Uboga gmajna, vkup, le vkup!
Ne bomo več vam služili.« —
Pogumno so se združili
v veliko »Kmečko zvezo«.

Ne bo več suženj kmečki rod,
sam hoče biti svoj gospod;
za svoje žulje, svojo kri
si tudi on pravic želi,
zahteva v »Kmečki zvezi«.

Naj v jezi vije se sovrag
in ruje zoper naš neblag,
le naj rohni, le naj grozi, —
nikogar kmet se ne boji,
močan je v »Kmečki zvezi«.

V tej složni zvezi je pomoč,
ne zmagana v njej naša moč.
Ko se za blagor kmečki gre,
vse kmečke sezite roke,
vsi kmetje v »Kmečko zvezo«.

Sami si lajšajmo gorje,
v ljubezni delaj vsak za vse,
vsi delajmo za enega;
nezvestega nobenega!
Vsi bratje v »Kmečki zvezi«.

Ta zveza naša naj zares
mogočna bode srčna vez
brez vseh nezgod, brez vseh prevar;
naj se ne zruši več nikdar!
Bog čuvaj »Kmečko zvezo«!

Iz raznih krajev.

Moste. Izgubili smo dolgoletnega župana g. Mihaela Marenčič. Kruta sušica mu je pretrgala nit življenja. Ves čas svojega županova vanja je delal v korist in blagor občanov. Zadnja leta se je delo tako namnožilo, da je privzel tajnika. Pogreb, katerega se je udeležila požarna bramba in veteransko društvo, je pričal, da so ga ljudje spoštovali. Naj v miru počiva!

Selo. Prav iz ust mi je vzel besedo dopisnik, ki je v zadnji številki pisal o mostu, ki naj bi vezal Selo in Moste v Štefanjo vasjo. Ta zadeva se bo morala v doglednem času rešiti, in vsak pametno misleč človek naj to zadevo podpira. Jaz bom povedal samo dva vzroka, ki priporočata zgradbo mostu. Na štepanski strani Ljubljance je prav lep prostor za zidanje. Kmetje bodo radi in tudi lahko prodali ondodne njive za stavbišča. In lepe hišice bi se hitro zidale na enem lepem prostoru, katerega priporoča krasna lega in dober zrak. Na tem prostoru med Ljubljano in Štefanjo vasjo se bi še mnogo zidalo, če bi bil dohod na glavno cesto pripraven. In ta bo, kadar bo čez Ljubljano narejen most. — Drug vzrok je pa ta-le: Pokopavat bomo lahko nosili v Štefanjo vas, kjer bo mnogo ceneje nego pri Sv. Križu. Spadamo že tako ali tako pod štefanski zvon. Pokopljemo pa le na novem pokopališču samo zato, ker ni mostu čez Ljubljano v Štefanjo vas. Zato pravim, da bo naredil precej veliko dobroto za celo sosesko tisti, ki se bo potegnil za zidavo mostu: Naj vzameta stvar v roke

moščanska in dobrunjska občina in naj se po »Kmečki zvezi« obrneta do poslancev, da bodo izprosili pomoči pri deželi in državi. Dobrunjski župan bo kot za napredek vnet mož zadevo gotovo podpiral. Pripraven trenotek bi bil ravno v tem času, ko se regulira in se bo regulirala Ljubljana. Na noge!

Lj Najvišja obrestna mera hranilnih vlog je pri »Vzajemnem podpornem društvu« v Ljubljani, r. z. z o. l., v nuški hiši. Obrestujejo se tam hranilne vloge po 4½%, to je izplačuje se od 100 kron na leto 4 K 75 vin. obresti. — Kapital je pri tem, kakor tudi pri vseh drugih naših, izključno slovenskih — denarnih zavodih ravnotako absolutno varno hranjen, kot povsod drugod. — **Ravnatoko priporočamo »Ljudsko posojilnico«.**

+ **Sožalja.** Občinski odbor v Velikih Laščah je tudi sprejel resolucijo, v kateri izraža svoje sožalje nad nedolžno prelito krvjo 20. septembra v Ljubljani, hkratu pa tudi svoje ogorčenje nad postopanjem vojaštva. Iz občinske blagajne se je dovolilo 25 K in iz blagajne vaškega odseka 10 K za žrtve. Potom okrožnice je za isti namen nabralo županstvo 74 K 80 v. — Tudi občinski odbor Radeče pri Zidanem mostu je sklenil sožalno izjavo.

— **Lah ustrelil Slovence.** Iz Črne na Koroškem poročajo: Bilo je v nedeljo, 20. pr. m., ko so popivali fantje pozno v noč v gostilni pri »Pristanu«. Tudi Lahov, ki jih prihaja vsako leto veliko v naš kraj, da nesejo ob koncu leta lep denar iz dežele, je bilo nekaj v gostilni. Nekoliko pred polnočjo odide nekaj fantov iz sobe, med njimi rudar Josip Mavrič, mlad in krepek fant. Čez nekoliko časa začuje se strel iz samokresa, malo pozneje še eden. Ljudje so vstajali in hiteli gledat, kaj je, a bilo je že vse tiho. Drugi dan se je širila po vasi novica, da je ustrelil Lah enega naših fantov, Josipa Mavriča. Kaj so imeli fantje in Lah med seboj, še ni dognano. Ranjenca so prenesli v tukajšnjo bolnišnico, kjer je v petek dopoldne izdihnil; v nedeljo popoldne so ga raztelesili in pokopali, ... in zvonovi so zvonili in peli temno, težko pesem o grobeh in o mladem po nepredvidnosti ali po lahkomišljenosti izgubljenem življenju.

š **Pijonirji se vadijo delati mostove.** Pod Ptujem je te dni za splavarje zaprta Drava. Pionirji se vadijo čez dravo delati mostove.

Ubežni stroj. Na postaji v Zemunu je stala lokomotiva. Bila je kurjena. Ko se je nabralo dovolj para, pa se spusti sama samcata, brez strojevodje in kurjača, v beg proti Srbiji. Ko je bila že na mostu čez Savo, so v Zemunu opazili čudnega dezerterja, poslali so za njim drug stroj, ki ga pa ni mogel dohiteti. Ubežni stroj se je ustavil šele v belgrajski postaji, poprej pa je še trčil v tamošnji tovorni vlak ter zdrobil nekoliko vagonov.

Kralj Karol rumunski se vedno slabše počuti. Zadnji čas je večkrat v nezavesti. Poklicana sta k njemu profesorja Leyden in Dubois iz Berolina ter Gomperz iz Lozane.

Grozne poplave v Indiji. 10.000 ljudi utonilo. Povodnji v pokrajini Haiderabad

napravile so še večjo škodo, nego se je v začetku mislilo. Govori se, da je utonilo 10.000 oseb. Med žrtvami ni nobenega Evropejca.

Epilepsija. Za ozdravljenje epileptičnih oseb se trudi zdravniška veja že dolgo časa. Oni, ki trpe na tej grozni bolezni se bodo razveselili, da je specialni zdravnik, dr. Aleksander B. Szabó v Budimpešti začel zdravljenje epilepsije in dosegel nepričakovane uspehe. Dr. Szabó, prva avtoriteta med zdravniki, ki se pečajo z epileptičnimi bolniki, si je pridobil ugled tudi v Avstriji. Ta je pripravil dati pojasnila vsakemu, ki želi zopetnega zdravljenja.

V Georgiji ne bodo smeli jetniki več delati za zasebnike. Guverner države Georgije je podpisal novi zakon, ki zabranjuje dajati kaznjence zasebnim podjetnikom in delodajalcem na delo. Taka dela bodo zamogli jetniki v nadalje opravljati le v slučaju, da bodo to guverner dovolil.

Pismonoša z letno plačo 140.000 K. Tako drago plačanega pismonošo imajo Zedinjene države v Alaski. Seveda mora iz tega denarja plačevati vse stroške, ki jih zahteva njegova služba. Ti stroški niso majhni. Dvakrat na mesec mora prevoziti na saneh po snegu in ledu 680 km, in sicer ima v sani vprežene pse. Vsakokratna vožnja traja teden dni. V ta namen si mora držati in hraniti na stotine psov, tako da mu od velike plače pri znatni dragini pač malo ostane.

Kratkočasnice.

Prevzel se je. Baron: »Kaj pa je to, Janez! Kakšen ropot!? — Janez: Oprostite, gospod baron. Prisiljen sem bil svojega krojača skozi vrata ven vreči, ker je hotel po vsej sili, naj mu plačam račun!« — Baron: »Toda opozoriti te moram, da te za to plačujem, da moje upnike ven mečeš, in ne svojih.«

Iz jahalnice. Poročnik: »Kako, da ste vedno na tleh?« — Prostak: »Saj nisem zrakoplov, da bi mogel viseti v zraku.«

Prepozno. Ženin: »No, ljuba Marica, kako se ti dopade moje novoletno darilo?« — Nevesta: »Zelo mi je všeč.« — Ženin: »Kaj ne! Dvajset zlatih kamenov je na njem prišitih. Ravno toliko, kolikor si stara.« — Nevesta (tiho k svoji materi): »Škoda, da sem se mu zlagala za sedem let.«

Tek,

zdrav želodec, nobenih slabosti nimamo od kar rabimo Feller-jeve odvajalne Rabarbara kroglice z z. Elisa kroglice. 6 kroglice franko 4 krome. Naročite pri E. V. Fellerju v Stubici, Elisa trg 16 (Hrvaško). Elisa.

Steckenpferd- Milkno-mlečno-milo.

Najmilejša mila za kožo.

Postrežba točna! Nizke cene!

Gotov znak. Šef: »Ali ste našli Petrovca, za katerega sem Vam dal račun?« — Sluga: »Ne! V dotični hiši stanujejo štirje Petrovci in noben noče plačati računa. Nazadnje me je eden celo ven vrgel.« — Šef: »Potem idite k temu. Ta je pravi.«

Ubogi gospodar. »Kako pa vendar izgledate? Saj ste ves obtežen po obrazu. Kaj pa ste delali?« — Gospodar: »O prav nič. Najemnika, ki stanuje v petem nadstropju, sem šel opominjat, da naj plača.«

Prezgodaj rojene otroke

reši SCOTT-ova emulzija propada in jim da normalno moč in krepkost.

TISOČI

2249 1

Pristna le s to znamko — ribičem — kot garancijskim znakom Scott-ovega ravnanja.

skrbnih starišev so bili presenečeni nad hitrimboljšanjem. Celo oni, ki zavračajo mleko, radi uživajo

Scott-ovo emulzijo

in jo lahko prebavljajo.

Cena originalne steklenice

- 2 K 50 vin. -

- Dobi se v vseh lekarnah. -

ŽITNE CENE.

Cene veljajo za prodajo blaga od strani kmetovalcev.

Za 100 kilogramov.

Ljubljana, 13 oktobra.

Pšenica, domača	22.50
Rž	18.—
Oves	17.—
Ajda, črna	19.—
Ajda, siva	18.50
Proso, rumeno	15.—
Proso, belo	17.— do 18.—
Ječmen	17.—
Fižol, koks, novi	28.—
Fižal, mandalon, novi	27.—
Fižal, ribenčan	27.—

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Linc, 10. oktobra.

28, 32, 64, 10, 76.

Trst, 10. oktobra.

62, 19, 77, 59, 51.

NESTLÉ-jeva

moka za otroke

Priznано redilno sredstvo

Za zdrave in bolne otroke kakor tudi za bolne na želodca.

Obvaruje in odstranjuje otročjo drisko in blunaje črevesni katar.

Knjižica: Otroška hranitev zastoj pri NESTLÉ

Dunaj I. Biberstrasse 11.

Domač drobec sir

(mohant),

izborne kakovosti, priporoča na debelo 100 kg po 30 K „Mlekaraka za druga v Polhovem Gradcu“ nad Ljubljano.

2673 1—1

Kuverte s firmo,

- - pisma, - -

- račune itd -

izvršuje natančno po

: naročilo :

: Katoliška :

: tiskarna :

v Ljubljani.

Najcen. nakup češkega

posteljnega perja

5 kg nov., dobrega, sivoga,

skubljenega, brez prahu,

K 0-40; boljši K 11-80;

5 kg dobrega napoln belega

K 16—1belo, mehko K 23-50;

5 kg snežnobelo, mehko

K 28—, K 30—, K 34—,

K 36; 5 kg snežnobel me-

oskubl. K 23—, K 26—,

K 29—; puh siv á K 3-40,

bel á 4—40, snežnobel á

K 5 80 in K 6-40 pol kg.

Pošiljatev franko po po-

vezju. Sme se zamenjati in

nazaj vzeti proti povračilu

poštne. Pri naročilu se

prosi za natančen naslov

IVANA POLATSCHKEK

Janovitz a. d. Angel 16

pri Klatovu, Češko.

Lepo posestvo

z gostilniško obrtjo in tobačno trafikjo, blizu 20 oralov lepih, rodovitnih njiv, travnikov in gozda, ležeče 5 minut od železniške postaje, v bližini dveh jezer, z enonadstropnim poslopjem, s hlevi z živino, s krmo, z žitom se zaradi družinskih razmer prodaja. V kratkem se začne tu tudi premog k. post. Naslov pove uprav. „Domoljuba“. 2601 3—1

Prostovoljna razprodaja.

Dne 28. oktobra 1808 se bode od 8. ure zjutraj do večera grajščina Loke pri Zidanem mostu prostovoljno po kosih razprodajala.

Grajščina obsega 240 oralov zaraščanih, mešanih gozdov, 60 oralov njiv in travnikov, grad in več gospodarskih poslopj.

Prodajali se bodo na željo kupovalcev tudi večji deli skupaj kot samostojno kmetije.

Lega je jako ugodna, polje je dobro obdelano in plodovito.

Grajščina je od postaje Zidani most oddaljena eno uro hoda, a dobi v kratkem svoje postajališče, kar je južna železnica vže dovolila.

Plačilni pogoji so prav ugodni.

Ogleda se posestvo lahko vsaki dan.

V to svrhu naj se izvolijo kupci oglasiti pri grajščinskem oskrbniku v Loki.

Ponudbe se sprejmejo tudi pred določenim razprodajnim rokom pri oskrbniku, kateri daje tudi natančnejša pojasnila.

2606 2—1

Za tesarje!

Preddelavci in delavci za izdelovanje pragov in tesanje stavbnega lesa se takoj sprejmejo na Gor. Štajersko. Delo je trajno do spomladi ali poletja. Ponudbe pod „W. K. 1794“, na Rudolf Mosse, Dunaj I., Seilerstätte 2.

2608 1—1

Zavžijte

vsak dan likerski kozarček **dr. Hommel-a** Haematogen neposredno pred kosilom! Dobili boste slast do jedi, živčevje se vam ojači, utrujenost izgine in naglo se povrne telesni počutek. Zahtevajte pa izrečno pristni **dr. Hommel-ov** Haematogen in zavrnite ponarejanja! 1953 20-1

Vajence

sprejme **velika mesarija**. Naslov pove upravnitvo „Domoljuba“. 2564 3-1

Naprodaj je več rodovitnih večjih in manjših posestev Koroške.

Obenem sta naprodaj tudi dve dobro idoči gostilni s posestvi ter vsemi premičnimi in živino. Cene posestev so jako nizke. 1707 13
Cenjeni kupci naj se blagovolijo obratiti na **Fr. Kamnikarja - Celovec, Victringerstrasse 1, a.**

Zastonj pošiljam cenik

šivalnih strojev in koles iz kojega si naročite nov, dober in lep šivalni stroj že od 38 kron naprej. :::
Lorenc Rebolj
Glavni trg v Kranju.

1805 11

Iščemo nevest

ki si žele nabaviti opremo. Tudi razno blago za dom kupite najbolje v tkalnici bratov **Krejcar Dobruška, št. 9103** Češko - Prepričajte se in napravite majhen poskus. šest kosov rjuh, l. ma 150/200 cm velik K 15-40 fr. Vzorci barhenta, celirja in vseh vrst platnenega in bombatastega blaga franko. 2055 52-5

vojaških kočev za konje

Združene tovarne za volnino prodajajo letos zopet izključno po meni okroglo 4' 00 kom. takozvanih za ceno le **K 4-40** komad in **K 8-60** za par (6 parov franko na dom) naravnost na lastnike konj. **Ti debeli, trajno trpežni kočevi se topli kot kožuovina**, temnosivi, okoli **150/200 cm veliki**, torej lahko pokrijejo celoga konja. Razločno pisana naročila, ki se izvrše le po povzetju ali če se denar pošlje naprej, naj se pošljejo na

Steiner-jevo komisijisko razpošiljalnico združenih tovarn za kočev **Dunaj, II, Taborstrasse 27 O**

Ceniki na željo zastonj in franko. — Za neugaja-joče se zavežem vrniti naprej poslani denar. Mnogoštevilna pritrnanja in naročila so došla od kobilarne v Radavcu, Komarno in Brody, župnika Kolarja Tutz, dr. Vračuna, odvetnika v Varasdu, posestnika Weichbergerja, Hlosva, Grünvalda, Zorkovak, Rotter Lichten, pl. Mroczkowski-ja Dobrostany, Rosenauerja Zg. Moldava, Hahlissa Mankendorf, Schenka Gerisdorf, lastnika umetnega mlina Fohringerja in dr. 2267

Mizarskega pomočnika in enega učenca sprejme takoj **Alojzij Martinčič** v Dolenji vasi, pošta Cerknica - 2670 2-1

Puške!

Lancaster . od K 26-
Flöbertpuške . . . 8-50
Pištole 1-50
Samokrevi 5-
Poprave cenov. Ilustrovani cenik franko. 2370
F. Dušek, Opočno 123, Čechy.

Odlikovano. Ustanovljeno 1870
Vse vrste lovskih pušk, dvocev, risanic, trocev, samokresov, se kupi najceneje z najvišjim poroštvo naravnost od to-1289 varne orožja 52-12
Anton Sodia,
Borovlje, Koroško.
Bogato ilustrirani ceniki zastonj in franko.

Pozor! 2650

50.000 parov čevljev. 4 pare čevljev za 7 kron. Vileđ nakupa velike zaloge čevljev se prodaja le kratke čas po čudovito nizki ceni. 2 para čevljev za gospode in 2 para damskih na trak z močnimi podplat. močno okovani, z izredno fino usnjato peto, zelo eleg., naj. fas. močni. Velikost v cm. Vsi 4 pari le 7 K. Pošilja po povzetju. Zamenava dovoljena, tudi denar nazaj.
D. Kessler, izvoz čevljev
Krakov št. 95,331.

Zaluzije

v vseh barvah, s platinenimi trakovi ali veržico, **Isosni rožeti** od enostavne do najfinije vrste, zastori iz gradla s samonavijalcem, isti po ameriškem sistemu ali z gubami, le v najboljši kakovosti, oddaja
Ernst Geyer
Braunau, Češko Vzorci in ceniki zastonj in franko. Izurjeni in zgovorni agenti se sprejmo proti najvišji proviziji. 1906 5-5

Le najfinejše, posušene kokosove orehe

predeljujejo tvornice „Ceres“ in delajo iz njih brez vsakršne primesi v strogo čistih aparatih znamenito

Ceres jedilno mast

ki se rabi za praženje, kuhanje in pecivo.

Išče se spreten in pošten

mizar
Nastop takoj. Ponudbe z dokazili na naslov: **Franco Petek, p. Mengeš.** 2669 2-1

Priložnostni nakup!

Namesto K 20-., samo K 3-50 (30 000 komadov prodanih) stane lepa „Gloria“ srebrna s plombo 36urna anker-remontolna žepna ura, prva kolese s lepim glavir. okrojem a sek. kazalcem in lepo pozlač. ali posrebr. veržico z obeskom, ratančno idoča za samo K 3-50 Dalje ponujam pozlačeno, 36urno (vel. prva tvcaroko kolese) remoni. uro z lepo pozlačeno veržico za samo K 5-.-. — Za vsako uro triletno pismeno jamstvo. Po povzetju pošilja:

Izvoz ur KOHANE, Krakov št. 48. Na neugajačo denar nazaj. — Naogji so naročili po dvakrat.

Pri tvrdki J. KOSLER & CO. so naprodaj veliki sodi

od 30 do 70 hl vsebine. Več pove tvrdka v **Spodnji Šiški pri Ljubljani.**

Nič ne stane

in vendar je zelo drago-ceno. S tem mislimo našo zelo interesantno, 64 strani obsegajočo

brezplačno knjigo „Abhandlung über moderne Elektrotherapie“, v kateri so vse bolezni opisane, ki navadno mučijo velik del človeštva. — Ta popularna brošura ne obdelava samo vzrokov raznih bolezni, ampak navaja pripomočke zoper te bolezni. Naj ne zamudi noben bolnik te ugodne prilike in naj do-pošlje spodajšnji kupon s polnim imenom in naslovom, na kar pošljemo 64 strani broječo ilustrovano

knjigo zastonj „Abhandlung über moderne Elektro-Therapie“. Elektro-terapevtska ordinacija. Dunaj I., Schwangasse 1, s/1, I. nastropja.

Kupon za brezplačno knjigo.

Na 11/X. 1908.

elektroterapevtsko ordinacijo na Dunaju, Schwagasse 1, I s/1. I. nadstr.

Prosim pošljite mi knjigo „Eine Ab-handlung über moderne Elektro-Therapie“ gratis in franko pod zapeto k verto

Ime: _____

Naslov: _____

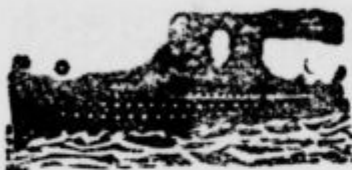
2618 1-1

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega skubljenega perja K 2, polbelega K 2-0, belega K 4, finega K 6, najboljšega skubljenega K 8, sivoga puha K 6, belega K 10, prsnega puha K 12, od 5 kg nadalje poštnine prosto.

Dovršene postelje bogato na polstene, iz zelo gostega, jsko trpežnega rdečega, modrega, belega ali rumenega nanking-biaga, 1 pernica velikost 170x116 cm z 2 blazinami, velikost 80x55, napolnjena z jako lepim mehkim perjem K 16, s polpuhom K 20, s puhom K 24; posan ezne pernice K 12, 14, 16; blazine K 3, K 3-0, K 4. Proti povzetu razpoložljiva poštnine prosto pri naročilu od 10 K nadalje.

Maks Berger v Döbenici št. 223.
Češki les. 2599 52-1
Za neugajajoče denar nazaj. Ceniki zastoj in pošt. pr.

V Ameriko in Kanado

najzložnejša, najcenejša in najvarnejša

vožnja **Cunard Line**

Bližnji odhod iz domače luke

Trata: Panonia 27. oktobra, Carpatia 10. novembra 1908, Ultonia 17. novembra 1908

iz Liverpoola: Lusitania, (najboljši, največji in najlepši parnik sveta), 24/10.

Pojasnila in vožne karte pri **Andrej Odisek**, Ljubljana, Slomškove ul. 25, blizu cerkve Srca Jezusovega.

Schicht-ovo milo

ni nikako mehurnato milo.

Dobo ene generacije rabijo gospodinje v Avstriji SCHICHT-ovo milo. Pripravlja se vedno iz najboljše kvalitete — iz najčistejših in najfinejših snovi. Lahka poteza zadostuje — kajti SCHICHT-ovo milo raztopi s svojo čistilno močjo brez kuhanja in posebnega dela, vsak madež. Pri uporabljanju SCHICHT-ovega mila se prihrani čas, denar in delo. Njegova čistost je zajamčena s **25.000 kronami**.

Mladenič

ki je več zvonjenja in ministriranja, se takoj sprejme. Delo je tudi na pokopališču. Plača **24 K** mesečno z vsi oskrbo. — Poizve se pri **P. Medču**, novo pokopališče v Ljubljani. 2578 3-1

Zobotehnični atelje Oton Seydl

v Rossovi hiši nad prodajalno v Kranju
Sprejemne ure vsako nedeljo in ponedeljek od 8 do popoldne do 5 popoldne. 2 56 10-1

Budilka z zvonilom K 6-50

2409

z bitno opremo liki zvonu.

1. kakovost, 3 uteži, bije pol in cele ure, budi z glasnim zvoncem, s ponoči svetlim steklenim cifernikom, v lepo poliranem okroglem okviru, 30 cm premer

K 6-50.

3 letno jamstvo. — Razpoložljiva po povzetu

Maks Böhnell Dunaj IV.

Margaretenstr. 27.19.

Cenik s 5000 slikami zastoj in franko.

Najnovejši vzorci blaga za ženske in moške!

P. n.

Slavnemu občinstvu Kranja in okolice vljudno naznanjam, da sem **otvoril v Kranju, na Glavnem trgu števil. 132**

lastno trgovino z manufakturnim blagom, suknom, platnom, barhentom i. t. d.

Kot dolgoletni poslovodja tvrdke F. Urbanc sem si pridobil popolno znanje v tej stroki ter tudi popolno zaupanje vseh cenjenih odjemalcev. Potrudil se bom torej vedno, p. n. občinstvo kar najbolje postreži z dobrim novim blagom in kar najnižjimi cenami. — Priporočujoč se slavnemu občinstvu kot začetnik v blagohotno naklonjenost.

2678 1-1

z odličnim spoštovanjem

Franc Krener.

Velika zaloga nagrobnih vencev in trakov!

Sirolin

Radi izbornega okusa ga tudi otroci radi uživajo.

2080

Pri pljučnih boleznih, katarih, oslovskem kašlju, škrofulozi, influenci

predpisujejo Sirolin „Roche“ številni profesorji in zdravniki. Sirolin izboljšuje tek ter pospešuje redilnost telesa.

Ker se ponujajo manjvredna ponarejanja, zahtevajte vedno: **Izvirni savoj „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche & Co.
Basel in Dunaj III/1, Neulinggasse 11.

Ilustr. brošure H. II. o boleznih vsled prehlajenja zastoj in franko.

„Roche“

Dobl se na zdravn. predpis v lekarnah à K 4.— steklenica.

Najnižje cene! Solidna postrežba!

:: Potrdilo :: v vrednosti K 30.—.

Od 1. oktobra do 1. decembra 1908 se sprejme to le potrdilo v vrednosti **K 30.—** pri pisemnih naročilih v najmanjšem znesku **K 30.—**, ki naj se pošlje naprej. Poleg tega prejme vsak — naročnik še koledar brezplačno. —

Max Böhnel, 2409

Dunaj IV., Margaretenstrasse št. 27/19.
Zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

Zahtevajte glavni cenik s 5000 slikami zastonj in poštne prosto.

FR. ŠEVČIK, puškar
v Ljubljani, Zidovske ulice št. 7.
20-1
Cenik na zahtevo zastonj.

Leposlovní mesečník
„Dom In Svet“
stane za celo leto
K 10.— Naroča se v
Ljubljani.

Dunajske jesenske modne specialitete.

Pristni ruski ovratnik iz kozuhovine 250 dolg, senzac. cena K 7-80.

Nastikane novosti do najfinije izpeljave v zalogi. Vsak komad po meri po isti ceni najskrbneje izvršen. Razpošilja natančno po poštne prosto.

Prilika

velur flanelasta nočna suknja, izredno umerjena z živom in čipkami garnir., z ajmčeno perilina **K 11-80.**

Specialni oddelek za turiste. Obleka iz lodna za turiste iz dobrega, nepremožljive lodna solidno delo **K 17-50.**

Dežni plašč iz lodna, 110 cm dolg, nepremoč. za gospode in dame, v vseh barvah **K 9-80.**

Krilo iz lodna lepo lep kroj, vse barve **K 5-90.**

Prilika: Svileno-klotasta spod. suknja s svil. robom in volant. bogato nakičen, krasen kroj **K 4-70.**

Pozornost vzbujajoča plišjopica z lično garn. ovratnikom **K 13.—.**

Eleganten kostum za jesen iz l. blaga **K 25.—.**

Wiener Volkswarenhaus
Dunaj VIII. Alserstrasse 63. 2619 2-1

Trgovsko sodno protokollirana tvrdka, ustanovljena leta 1892.

Kdor hoče kupiti **sveže in dobro blago** ter po zelo nizkih cenah, naj si ogleda to **velikansko zalogo** pri 2591 10-2

IVAN SAVNIKU v Kranju

po domače pri Besenčanu na glav. trgu.

Tukaj se dobi vsakovrstno sukno za moške obleke, najnovejši vzorci za ženske obleke, kakor tudi lepi porhanti, kambriki, pisano blago za moške srajce, platno za rjuhe, **porhantast rjuhe**, odeje (kovtri), koci, garniture za postelje, platneni cvilhi, lepa močna bela kotenina z imenom „**Besenčanovo platno**“ kakor tudi srajce, spodnje in zgornje hlače, spodnja krila, rokavice, nogavice, **ogrinjalke**, šerpe, volnene in svilene rute in še druge stvari. Tovarniška zaloga **zgornjih jop** ter nepremočljivih pelerin za ženske in moške po zelo nizkih cenah. **Krojači in šivilje imajo znaten popust na drobno in na debelo.**

Mastin

30 dni na poskušnjo!
razpošilja na vse strani

Nähmaschinen-Versand-Haus
Strauss,

Dunaj VII., Stiltgasse 21/151.
Wertheim-Elektra K 80—

povsod kot najboljši šivalni stroj sedanosti priznan in vzame vsacega, ki bi se ne obnesel nazaj. Wertheim-blagajne se vidijo povsod. Za hievajte cenik šivalnih in plejnih strojev ter Wertheim blagajn. 2616 6 1

Dimnikarskega učenca in pomočnika

išče pod ugodnim pogojem. Več pisмено
Josip Hattenberger, Pliberk, Koroško.
2423 2-1

Zelo trpežno

OPEKO

kakor zarezno, navadno strešno in zidarsko v poljubni množini priporoča 940 9-4

A. Kobi,

Breg, železniška postaja Borovnica

Posestvo

se proda po ugodni ceni zaradi selitve, četrt ure od Ljubljane pri glavni cesti v Štefanji vasi št. 65. Svota se lahko plača 1 del takoj in 2 dela se vknjižita. Event. se da v najem

lepo stanovanje
hlev, klet itd.
2641 1-1

Protin

revmatizem, irganje, celo najbolj zastarela bolezen se naglo in zanesljivo odpravi z zavijanjem iz rastl. snovi pripravljen. **Rommel-ocega ojača protin in revmi.** Vsako drgnjenje brez uspeha. Steklenica z navodlom K 6.—. Številna, sijajna priznanja.

Chem. Pharm. Laboratorium
KARL REMMEL, Landhut 109, Bavarako.
2673 26 1

Pri današnji draginji

se zamore štediti samo s koristnim nakupovanjem. Naročite svoje potrebščine posteljnega in telesnega perila, oblek za gospode, gospe in otroke, oprem za neveste naravnost iz tovarne. Pišite nam, na kar vam pošljemo

zastonj

in poštne prosto velik katalog. Ziasli priporočamo iz tega:

44 vln. ostanke 44 vln.
à 1 meter brez hibe à 1 meter

6-12 m dolge po izbori iz lodna, barbenta, flanel, zimskega suvna, oksforda itd. Blago za bluze, predpasnike in brisače. 2599 10-1

Bluze za gospe iz volne, barbenta, moderne in solidne v vsaki velikosti od K 3-50 nad.
Srajce za gospe, zelo gorke od K 2-30 nad.
Hlače za gospe, zimске od K 1-70 nad.
Srajce za moške, z ovratnikom ali ne od K 2— nad.
Spodnje hlače za moške, močne in gorke od K 1-50 nad.
Plašči za dečke (od 5-14 letne) od K 6-50 nad.
Plašči za gospe, vsake velikosti od K 11-40 nad.
Vrhnje suknje za gospe najboljšega kroja od K 5-50 nad.
Težki, močni konjski koci od K 3— nad.

Pišite po katalog na naslov:

Gebr. REICHART, tovarna
Dornbirn 18, Predarlako.

5000 ur zastonj

Cenik poštelem vsakomur brezplačno in pošt. prosto.

Rosk. pat.	Kron	Kron	Kron
3-—	budilka	2 40	ura z nihajl.
6-—	sveteča	3-—	z bliž. n. zv.
7-—	z bliž. n. zv.	5-—	z budilko
8-—	kuhinjska	3-—	z godbo
8-—			12-—

Izvirne Omega, Schaffhausen, Glashütte, Helios, Amalfa, c. kr. preizk. od K 13, kakor tudi zlatnina in srebrnina po izv. tov. cenah. 3letno jamstvo. Zamena ali denar nazaj.

Max Böhmel, Dunaj IV., Margaretenstr. 27/76, v lastni hiši.

Zapriseženi cenilec in večak. — Največja in najstarejša tvrdka. — Ustanovljeno 1840. — 5000 slik v katalogu zastonj in franko.

Brazay Francovo-žganje

je nad 40 let preizkušeno domače sredstvo, posebno proti migreni, influenci, trganju, revmatizmu, krepki oči, služi za izpiranje grla. Neprimeren izboren za masažo, najboljši preizkušen za ohranitev las. Dobi se povsod, kjer ne naj se obrne na **Brazay, Dunaj, III/2** :: Löwengasse 2 a. ::

Naročite cenik ur zlatnine in srebrnino, ki ga pošljem zastonj in pošt. 1376 štnine prosto. 26 17

Velika zaloga ur, samo švicarskega izdelka. Vsaka ura je natančno preizkušena in se jamči. — Ne naročate ur od tujih židovskih tvrdk, ampak obrnite se na tvrdko

FR. P. ZAJEC, urar in edini zas. opnik švicarske tovarne ur. — Ljubljana, Mar. trg 26

Za bolne! Za trpeče! Za zdrave!

Proti še tako trdovratnim in zastarelim slučajem: revme, trganja, živčnih boleznih, glavo- in zobobola, bolečin v hrbtu in kitah, bodljajev, trganja po udih, bolečin v nogah, oteklin, hvali se v obče zajamčeni, na mnogih klinikah praktično preizkušeni, od blizu 1000 zdravnikov priporočeni takoj 2251 bolečine lajšajoči 16-1

Ichtymomentol

Patentovan v vseh državah. Mnogokrat premovan. Nedosežen po zdravilnem učinku! Uspeh iznaden! Nad 300 zahvalnic. Edina razpošiljalnica in tovarna: kemični laboratorij lekarnarja **S. Edelmann-a** v Bohorodczany (via Lemberg) oddelek 26.

Franko se pošlji od 5 steklenic nadalje proti vpslatvi 6 K ali po povzetju u za 20 h več, 10 stekl. franko 0 K, 25 stekl. franko 23 K.

Hamburg-Amerika Linie

Večje trajanje 6 dni izredna prilika za potovanje je in ostane

z najnovjšimi leta 1905 in 06 zgrajenimi velikanskimi parniklji

Amerika 24.000 ton **Amerika** 24.000 ton

Kaiserin Augusta-Victoria 25.000 ton **Kaiserin Augusta-Victoria** 25.000 ton

Pojasnila daje zastopnik: **Fr. Seunig,** Kolodvorske ulice št. 28

Delodaj iz Ljubljane vsaki ponedeljek, torek in četrtek v tednu.

GOSPODINJE POZOR!

Barhent in flanelo, platnino za telesno in posteljno perilo, posteljnino (kanafas) damast-gradel, inlet, oksford, razne brisače, namizne prte itd., vse garantirano pristno barveno, kupite dobro in ceno naravnost pri izdelovalcu

Jožefu Čejka,

2593 tkalnica za platno in pisano blago 2-2 **Police na Metuji 7, Čechy.**

Zahtevajte brezplačno pošiljatev zbirke vzorcev. Pošiljatev proti povzetju od 30 K naprej poštne proste. Oddaja se vsaka pojubna množina. Kdor reflektira na v resnici dobro, solidno in trpežno blago naj se obrne zanesljivo na zgorajšnjo tvrdko in ne bo prevaran.

Trakulja

se odstrani brez bolečin, naglo in gotovo s CuO-praški lekarja Vertes-a. Preizkušeno že nebrojokrat, ter ima prednost pred vsemi drugimi sredstvi proti trakulji, da bolnika prav nič ne muči in ne slabi ter se mu ne pokvari želodec, kar se zgodi skoro pri vsakem enakem sredstvu, marveč pospeši nasprotno prebavo, krepki želodec in niti tedaj ne škoduje, ako ni trakulje. Trakulja se odstrani z glavo vred v razpadnem stanju, torej ni več mogoč zopetni razvoj trakulje.

Na čem spoznamo, da ima kdo trakuljo? — Po tem, da povzroča bolniku mnogotere težkoče, kot koliks, krče v želodcu, zoženje v telesu, bolniku se dozdeva, da se mu kot klopčič vzdigava proti vratu, čutil zavijanje in stisnjanje v spod. delu telesa, vrtoglavost, pomanjšanje teka menjaje se z lažoto, utrujenost, delomrznost, peharje itd. kot zunanji znaki naj se omenijo: modri kolobarji krog oči, izredno bela očesna oča, blede obličje, šušljanje napihnjeno telo. Pri naročilu naj se pove starost bolnišova. I doza CuO-praš-ov proti naprej vpslatvi znes-a K 7 65 franko se dobiva pri L. Vertes-u lekarna pri orlu, Lugos št. 197, Banat. 2342 4-1

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

1703 Edino le pri: 26 9

FR. STUPICA

v Ljubljani, Mar. Terezije cesta št. 1., Valvazorjev trg št. 6.

in zakaj: zato, ker so dotični stroji: iz najboljših tovarn sveta, najboljše sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obračajte se na mojo tvrdko pri nakupu **stavbenih potrebnih**, portland-cementa, traverz, železniških šin in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic

Patniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo **Simona Hmetetza** v Ljubljani Kolodvorske ulice 28. Pojasnila daje se brezplačno.

Istotam sprejemajo se dobri in zanesljivi zastopniki.

Ustanov. l. 1854. Prva domača slov. pivovarna **G. AUER-jevih dedičev** Ljubljana Wolfove ulice št. 12 Ljubljana. Telefon št. 210

2549 1 Priporoča slav. občinstvu in spošt. gostilničarjem svoje izborno **:: marčno pivo ::** v sodcih in steklenicah.